

OKT/2013

GATEMAGASINET KLAR

Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

TEMA: MØRKETID

PER FUGELLI + MANGE FLERE

6-7

EN MODELL

..for resten av eldreomsorgen?

8-9

DANSER MED DØDEN

Vi gir dere Per Fugelli!

14-15

POLITI PÅ GODT OG VONDT

En vendøl ser seg tilbake.

16-17

Å GJØRE VERDEN TIL ET LITT BEDRE STED

Klar møter Steinar J. Olsen,
Stormberg.

38-39

SOUTHERN GIRLS

slipper sin første plate.

SIDE	INNHOOLD
6	En modell for resten av eldreomsorgen?
8	Vis manns tale
10	TRT Helvete
12	Den lammende frykten
14	Politi på godt og vondt
16	- Men å gjøre det?
18	Et barn av en rusavhengig forteller
23	Filovoffen
24	Tenn et lys
26	5 på gaten
28	Den store drømmen
30	"Mirakelmedisinens" bivirkning
32	Tøff kjærighet
36	Så baker vi / Matblogg
38	Southern Girls
44	Litteratur i mørketid
46	Ny bok om omtanker
47	Vi må ha mer enn nødløsninger

LEDER

"Om en måned er det oktober og snart mørketid", sa en dame til meg for en tid tilbake. Hun "huffet" seg litt samtidig. Klare signaler på at høsten og vinteren ikke er hennes favorittårstider. Personlig føler jeg meg trygg i mørketiden. Sannsynligvis noe som henger igjen fra tiden som aktiv alkoholiker:

Som så mange andre misbrukere av rusmidler, fikk jeg de siste årene liten lykkefølelse når jeg drakk. Jeg følte meg trygg i andre drankeres fellesskap, og jeg følte meg sløvet bort fra virkelighetens kaos. En tidligere rusavhengig kamerat kalte rusen "et trygt helvete". En beskrivelse jeg mener passer godt på hvordan også jeg hadde det.

Mørketid, det er forresten dette nummerets tema, har for øvrig gitt meg mange gode erfaringer. Både den fysiske årstidsmørketiden og den mer filosofiske mentale mørketiden. Det var da jeg så livet på det mørkeste at jeg tok valget om å søke hjelp for mine rusproblemer. Det er når det ser mørkest ut at jeg ser glimt av lys, et streif av håp, og en løsning på problemet .

For meg som sliter litt av manisk/depressive tilstander er mørketiden tid for å bli kreativ. Det er da jeg dukker ned i underbevisstheten for å hente frem verktøy som kan hjelpe meg ut. Samtidig som jeg søker etter "krykke", finner jeg tanker og idéer som kan utvikles videre. Og utviklingen og igangsetting av de tenkte tankene skjer i mine litt maniske/begeistrede periodene. De fleste av

mine kronikker, og de fleste av mine prosjekter ser dagens lys med utspring fra mitt mentale mørke.

Som de fleste andre, så sover jeg best i mørket. Det er da jeg får hvile ut. Det er også da et hjernen kvitter seg med mine tvangstanker, gjennom gode drømmer eller grusomme mareritt.

*Det er i skumringslyset
etter mørke natten
jeg ser solen stige opp,
over fjern horisont
Det er i morgengry,
etter nattens kvile,
jeg finner undring
over enda en ny dag.*

For meg er melankolien langt unna depresjonen. Når jeg er mollstemt koser jeg meg med sentimentale tanker fra barndommen. Jeg henter frem gode og såre minner jeg kan gråte eller le til.

AA-BLUES

*Du spela på strengane mine
og songen du spela var rett.
Du spela med slik ein varme
at livet framleis var verdt.
Du spela disse blåe tonar
Som tvinga meg til å fylgja med
I erkjenninga sine vibrasjonar
blei eg kjend med mi eiga sjel.*

*Eg opna mine augo for livet
eg kjende meg varm og veik.
Eg visste at det du fortalde
slett ikkje var nokon enkel leik.
Eg kjenner din gode omsut
som ligg i kvar tone vår.
No lever eg enda livet
men no utan den liding eg bar.*

*Når ein vårdag kan hende
at haustmørke over livet mitt fell.
Då ropar eg ut i armod
spel blues på meg
for songen er mollstemd i kveld!*

Eg takkar deg venen min, AA

*for at songen du spela var rett.
Eg takkar for dei varme blåe tonar
for omsut som varer og rekk.
Og alt mens livet meg famnar
eg ropar ut det eg fekk:
For trua på eit liv føre døden – tek meg
vekk
Spel blues.
Spel blues.*

Dette diktet skrev jeg en gang for mange år siden, i et dikt Dag Ringstad har tonesatt og spilt inn på en CD i regi av Klar. Jeg har snakket med mange om disse følelsene, og vet at det ikke bare er jeg som trives i slike tilstander. Og melankoli er en tilstand, en stemning. Ikke en sykdom.

I dette nummeret har vi et stort intervju med professor i sosialmedisin, Per Fugelli. Han har sett døden i hvitøyet; "Danset med døden", som han selv forklarer det. Han har tidligere uttalt at han er "glad for sykdommen". I intervjuet utdypes han dette. Jeg mener alle vil ha nytte av å lese hva denne kloke mannen har å fortelle oss.

En ung kvinne forteller oss om sin oppvekst med en far som alkoholiker. En sterk historie som berører alle. Men det ligger også lysglimt av glede i det hun forteller. Hun skriver, midt inn i alt det vonde hun kommer ut med: "Tårene presser på, jeg gråter så sterkt her eg skriver nå" og "Det er stort for meg å dele denne historien her. Et skritt å ta. Den har ligget gjemt i mange år. Nå er den ute i det blå".

Her ligger gleden i historien. Silje har fått øye på seg selv, slik Fugelli fikk gjennom sin dans med døden. Jeg gjennom min dans med avhengighetens demoner. Silje kan bruke sine erfaringer til noe, og hun er allerede i gang; gjennom å dele dem.

Takk, Silje, for at du spurte om du kunne få dele historien i Klar. Måten du gjør det på, er ikke bare forløsende for deg, men for mange av leserne som har lignende erfaringer.

Du sier spør i avslutninga av din historie: "Hvem vet, kanskje det skjer et under? Kanskje noen tar meg imot med åpne armer og aksepterer meg som eg er, synes eg er topp!"

Du skal vite Silje, at selv om jeg ikke kjenner deg fra annet enn gjennom historien du deler og gjennom e-postkommunikasjon, så synes jeg du er fantastisk, helt topp, akkurat slik du er. Og jeg er sikker på at de fleste av leserne vil synes det samme!

**Ansvarlig redaktør
Oddmund Harsvik**

ØNSKEBRØNNEN

OPPE PÅ SYKEHUSET ER DET EN ØNSKEBRØNN. DET ER IKKE SÅ MANGE ØNSKEBRØNNER HER I VERDEN .. SÅ JEG BENYTTET SJANSEN OG HEV PÅ EN TIER !!!

JEG SYNES AQUARAMA BURDE HATT EN UKEDAG MED GRATIS BADING .

JEG SYNES BYENS KRISTNE MENIGHETER BURDE HA KOLLEKTER TIL INNTEKT FOR RUSMISBRUKERE I KRISTIANSAND

JEG SYNES MAN SKAL INNFØRE ALKOTESTING PÅ ARBEIDSPLASSE

JEG SYNES MAN SKAL TA PENGENE MAN STÆSJER OPP VEIEN TIL KILDEN MED OG GI DEM TIL NATTHJEMMET, SÅ DE SOM SOVER UTE FÅR ETT PLEDD HVER .

JEG SYNES MAN SKAL GI EN HAMBURGER TIL UNGAN SOM HENGER PÅ UTSIA AV MC DONALDS

JEG SYNES EN SKAL STYRKE KOLLEKTIVTRÆKKEN I KRISTIANSAND MED Å HA LAVERE BILLETTPRISER

JEG SYNES ALLE BØR VITE HVOR UNGDOMMENE SINE ER PÅ EN LØRDAGSKVELD I HELE VEST AGDER .

JEG SYNES KAPTEIN SABELTANN SKULLE LEGGE TIL KAI PÅ FISKEBRYGGA EN TIRDAGSKVELD - SOM EN GAVE TIL BYENS UNGER .

JEG SYNES DET BØR SETTES OPP EN KAFFEMASKIN PÅ NAV, OG AT DET BØR KOMME OPP EN PØLSE OG VAFFELBOD UTENFOR BYGGET .

JEG SYNES BROSTEINER ER SØTT. MEN EN TRENGER IKKE LEGGE DEM OVER HELE BYEN. DE ER VONDE Å GÅ PÅ NEMLIG .

EGENTLIG ØNSKER JEG MEG OG SYNES GANSKE MYE

MEN JEG HADDE BARE EN TIER

AV HEGE ANITA AARVOLD

Fuglehold er blitt en god aktivitet for beboerne. De tar ansvar for "sine" fugler og tar vare på de som sine personlige.

Rusavdelingen på Stokka sykehjem i Stavanger, er det eneste i landet spesialberegnet for denne gruppen. For mange av beboerne er hjemmet det eneste faste boligen de har hatt som voksne, der livet har vært en kamp og rusmiddelet er medisinen.

Tekst og foto: ODDMUND HARSVIK

Klar har besøkt sykehjemmet. Og vi er imponert over hva de har fått til. Vi ble vist rundt av avdelingsleder Rune Skjæveland og fagleder Thanh Son. De to forklarer at avdelingen er like gammel som Gatemagasinet Klar, syv år, og at det er plass til 17 beboere. Avdelingen ligger i byggets 4.etasje og beboerne har anledning til å gå og komme som de vil. Hele poenget er at dette skal være et hjem, så godt det er mulig å etablere et hjem på en institusjon.

- Det betyr at de kan komme fulle hjem, og at de kan drikke seg fulle på rommene sine.
- Ja. Her skal de kunne gjøre som om de var hjemme, svarer de to.

ØKONOMISK GEVINST

De forteller at det er forholdsvis lite lite bråk. De første dagene etter at trygda kommer, kan det være at det blir vel mye. Men de har ennå ikke hatt behov for å tilkalle politi. Det hender imidlertid at politiet kommer hjem med noen av dem.

- De fleste er gamle kjenninger av politiet, noen kjent som slåsskjemper, der fire-fem politifolk må til for å få lagt de i bakken og få på dem håndjern. Når de kommer hir med de på kveldstid, så er det med to-tre politifolk i følge. Og her står da Son og tar imot dem alene. Thanh Son rager ca 160 cm over bakken, og skremmer vel ingen som er ute etter bråk. Jeg synes imidlertid at det blir litt artig kontrastfylt når de svære politifolkene som måtte til for å få beboerne ut til oss, overlater dem til Son. Og de følger med han uten bråk eller uro.

- Hender det at de havner i fyllearristen?
- Så langt har ikke det skjedd. Verken i arristen eller til syke-

huset. Så på den måten blir det billigere for samfunnet å gi dem dette tilbudet. De er ikke innoen mange andre kommunale etater, alt skjer gjennom oss.

DOSERER VIN

Den yngste beboeren er i slutten av

30-årene, den eldste 82. Snittalderen er rundt 55 år, flest menn. Vi blir fortalt at beboerne på dette hjemmet bruker mindre medisiner enn på tilsvarende beboere på andre sykehjem. Med medisiner mener vi nå farmasøytiske medisiner. Et pussig syn møter meg inne på betjeningsrommet. Der sitter en sykepleier og doserer, ikke piller, men hjemmelaget vin. Bordet er fullt av halve, tomme brennevinsflasker som fylles med forhåpentligvis beroligende dråper. Son ser min forundring og er kjapt ute med lattermidtdåse for å forklare:

- De er alle avhengige av å ha alkohol, men de har problemer med å få det til å holde fra trygdedag den ene måneden til trygdedag neste måned. Noen klarer seg med ei skikkelig kule når trygda kommer, for så å slite ut abstinensene etterpå i senga. Mens andre må ha litt hver dag. Ofte er det ikke nok penger igjen når sykehjemsplassen er dekket, tobakk er handla inn osv. Et par tusen kroner dekker ikke behovet. Derfor har vi spurt familien, til de som har, om de kan bidra. Denne vinene er det broren til en av beboerne som lager, og hver måned får vi en dunk hit slik at vi kan dosere ut til hans nesten daglige behov.

-HADDE TATT LIVET MITT

Undertegnede hadde en prat med sistnevnte beboer. Han roste tilbudet på sykehjemmet opp i skyene. Hans ruskarriere, for å gå det en benevnelse, hadde vært på alt, i lange perioder på heroin.

- Da lå jeg bare hjemme på slutten. Jeg klarte ikke å gå ut for å handle stoffet, men måtte få de til å komme hjem. I perioder kutta jeg heroinen og gikk over til alkohol. Men jeg var nedslitt av det også. Hadde jeg ikke fått denne plassen, hadde jeg tatt livet mitt, sier 42-åringen. Helsemessig har han begynt å komme seg, men på det verste var han som en svært syk 90-åring. Mens vi prater kommer en dame bort og tar del i samtalen. Hun forteller at de to er blitt kjærester og knapt klarer å være fra hverandre.

- Dere må få dobbelseng, tilbyr Son.

- Ja takk, gjerne, stråler damen.

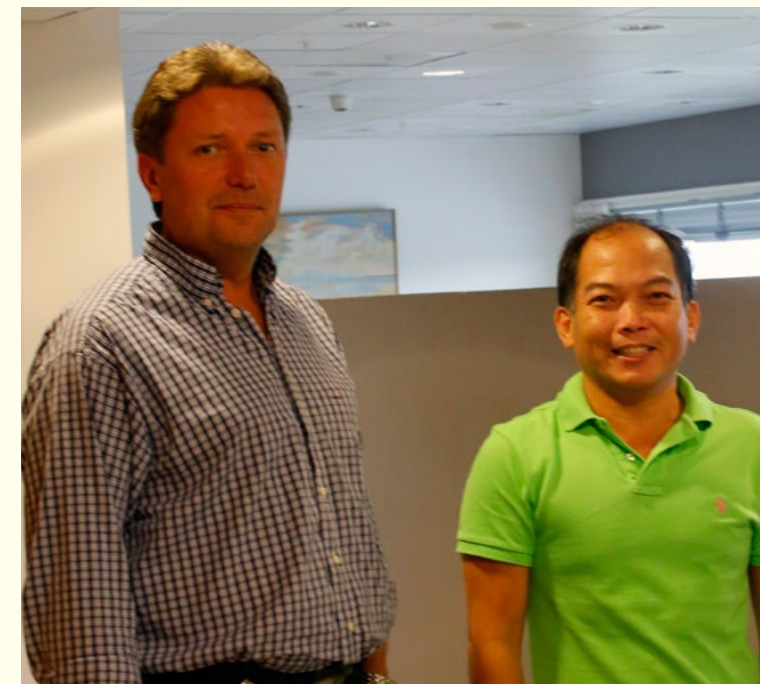
Kjæresten hennes ser ut til å like forslaget, men snakker det litt bort med å fortelle om avtalen han har gjort.

- Istedenfor å gå uten alkohol i store deler av måneden, tar de ansvaret for å

fordele det utover, slik at jeg aldri går tom. Det er herlig. Jeg har det godt her, og kommer nok til å bo her så lenge jeg lever.

MEST MULIG SOM HJEMME

Da denne avdelingen ble etablert, var de ansatte på studietur til Danmark, der de har flere slike avdelinger for rusavhengige. Både Rune Skjæveland og Thahn Son var overasket over hvor fritt de hadde det, og de tenkte at de måtte finne sin form ut fra å la det gå-seg-til-prinsippet. Og det har det gjort.

Vi har gått oss til, og resultatet er blitt bra, mener avdelingsleder Rune Skjæveland. Fagleder Thanh Son er også fornøy. Han er utdannet sykepleier og har tatt en master på avdelingen. Han har sagt seg villig til å komme til Klar-seminaret, februar, 2014, for å forelese om tiltaket.

- Vi var nede tre år senere, og da syntes vi faktisk at de hadde for mange restriksjoner i Danmark. Dette gjelder i første rekke måltidene. Mens vi går etter et hjemme hos oss selv prinsipp, der vi spiser når vi har lyst til det, holde fast på frokost mellom da og da, middag innenfor tidsbestemt ramme og det samme gjaldt kveldsmat. Hos oss kan de spise middag fra klokken 1300 til ut på kvelden. Frokost, eller lunsj tar de når de føler for det. Dette er jo hjemmet deres. Det er slik vi gjør hjemme, og da skal også de få gjøre det samme.

GIR ANSVAR

Fuglehold er blitt en stor suksess for beboerne og de ansatte. Det hele begynte med at en av legene skulle kvitte seg med et par høner som var blitt for gamle. Senere er det blitt papegøyer orrhan-

er og høner av ymse raser. Her er også vakler, som frem til de selv skal ofres, bidrar til maten med gourmetmat, egg. Avdelings- og faglederne tar meg med ned i 1.etasje og ut i bakhagen. Her har ender lagt egg, her tusler orrhaner, høner og andre fuglearter om hverandre. "Klukk, klukk" lokker Son, og i samle flokk kommer hele flokken løpende mot oss.

- De er så tamme at det nesten er utrolig, og alle tror de er høner, ler Skjæveland. Når en av fuglene dør, hender det at selv den største slåsskjempen i Stavangers gater knekker sammen i gråt. Disse fuglene setter i gang noe i følelseslivet til selv de mest hardbalne av de. Han forteller at de får ansvaret for å holde rent og for mate de ulike fuglene. Hvis en av dem ramler på fylla, sørger han alltid for å få noen til å ta seg av fugl han har ansvaret for.
- Det skaffer seg rett og slett barnevakt til fuglene sine, smiler Rune Skjæveland

KAN IKKE DRIKKE SEG UT

Et av spørsmålene mine er: Går det an å bli kasta ut fra denne avdelingen. Har det skjedd?

Avdelingsleder, Rune Skjæveland, smiler når han svarer: Det gjør det, men ikke slik jeg tror du tenker; at folk blir kasta ut

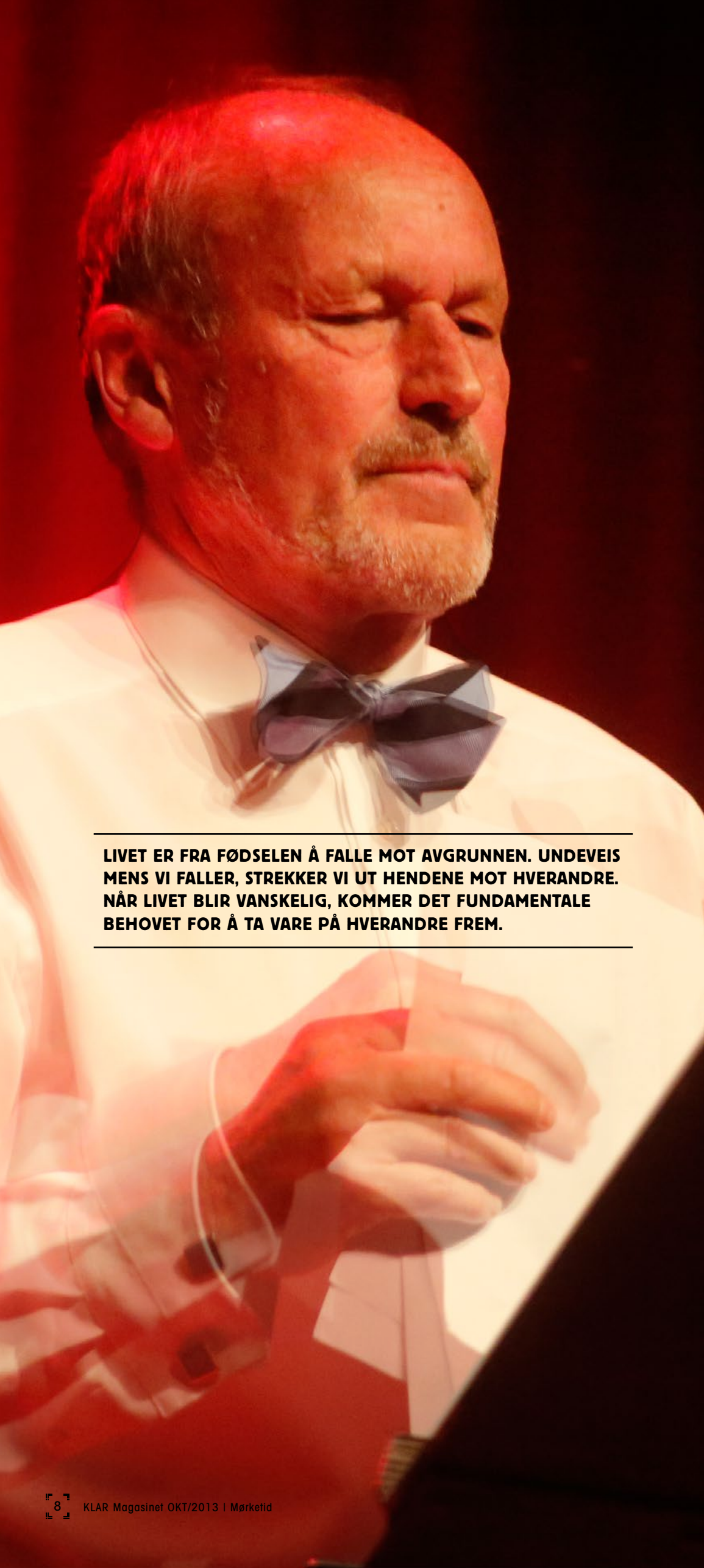
på grunn av husbråk fyll eller lignende. Men det har skjedd at folk har blitt skrevet ut fordi de har vokst når det gjelder selvstendig boevne. Deres kognitive evner har blitt bedre, og de har fått en slags kontroll på rusen, og de klarer å styre sin egen økonomi. De kan ikke bo her hvis de vil slutte å ruse seg. Det går bare ikke, smiler han, men understreker at dette kun har skjedd tre eller fire ganger i løpet av disse syv årene.

- Og ved slike anledninger og ved naturlig død, blir det plass til andre? Hvor stor er køen?

- Uavhengig av hvor ofte det blir plass til nye, er køen konstant seks personer.

- Finner alle seg til rette her?

- Ja, og det går veldig fort. Beboerne er blitt en storfamilie, og de inkluderer nye på en god måte.

LIVET ER FRA FØDSELEN Å FALLE MOT AVGRUNNEN. UNDEVEIS MENS VI FALLER, STREKKER VI UT HENDENE MOT HVERANDRE. NÅR LIVET BLIR VANSKELIG, KOMMER DET FUNDAMENTALE BEHOVET FOR Å TA VARE PÅ HVERANDRE FREM.

PER FUGELLIS DANS MED DØDEN PREGER HANS LIV

VIS M ANNS TALE

Han har mottatt Karl Evangspris, Siddisprisen, Fritt ords pris, og nylig Erik Byes minnespris. Han har forfattet og medforfattet 50 bøker. Han refser og motiverer. Han snakker tydelig av enkeltes mennesket betydning i det store hele. De siste årene har han danset med døden og funnet verdien av livet. Jeg gir dere Per Fugelli!

Tekst og foto: ODDMUND HARSVIK

Allerede under utdelingen av Erik Byes minnepris, i regi Protestfestivalen, kvelden før jeg skulle ha det avtalte intervjuet, la jeg merke til den lune energien som strømmet ut av den landskjente professoren i sosialmedisin. Han snakker om verdighet og uverdighet med samme stemmeleie som han refser. Han takker for prisen og hyller Erik Byes nysgjerrighet og sans for rettferdighet, men samtidig refser han politiske partier for deres intoleranse og urettferdighet.

-I et anfall av panikk ville Arbeiderpartiet kaste rom-folket ut av landet. FrP ville bruke godsvogner for å fjerne et helt folkeslag fra norsk jord, sier han for å poengtere. Han hever ikke stemmen. Hans ordlegging får allikevel oss, publikum, til å assosiere med Hitlers deportasjon av jøder, sigøynere og andre "urene".

Vi hadde allerede et par uker i forveien avtalt å treffes til et intervju på Hotell Norge lørdag formiddag. Og jeg skal ærlig innrømme at jeg, til tross for snart 63 år, følte med ganske fjortis, eller starstruck, som det heter på kriminellet nynorsk. Jeg grugledet meg til å få møte professoren i samfunnsmedisin, men enda mer til å møte mannen som har lært oss andre så mye gjennom sin "dans med døden".

BEUNDRING

Nå skal jeg gjerne innrømme at dette intervjuet preges av min beundring for mannen. Sannsynligvis kommer denne idealiseringen av at jeg kjenner meg igjen i den lærdommen han har høstet. Min barndom som mobbeoffer for voksne lærere, en ungdom og et voksenliv som rusavhengig, med dertilhørende somatiske og psykiske skader, har ikke brakt meg inn til dødens forkammer, men jeg har måttet danse med mine demoner i en rekke år. Og det å bli fri fra avhengighetens lenker og demonenes pågåenhet, har bidratt til å jeg ser livet med større undring enn jeg ellers ville ha gjort. Og det er denne gjenkjennelsen, og Per Fugellis måte å formulere den på, som får meg til å se han som stor, virkelig stor.

HVEM ER HVEM?

Likevel må jeg stille han de kritiske spørsmålene,

og for å få de unnagjort, tar jeg de med en gang:

Hvem er det som står på podiene og foreleser, som gir intervjuer og forfatter bøker? Er det professoren i sosialmedisin eller er det Per Fugelli?

- Det er et viktig spørsmål du stiller. Akademia mener nok at jeg trår over grenser. Og mange ganger er jeg selv i tvil om jeg forholder meg rett innenfor et fag mange mener skal være fakta- og forskningsbassert. Men jeg klarer bare ikke å la være å engasjere meg.

- Men er ikke sosialmedisin like mye koblet opp mot samfunnsstruktur og politiske retninger som opp mot forskning.

- Jo, og det er det jeg mener. Ute blant folk har jeg stor aksept for mitt engasjement. Boligforhold og levekår er en viktig del av folkehelsen. Det har stor betydning hvilke politisk retning vi har i landet vårt. Derfor er det også vanskelig å skille Pers engasjement fra sosialmedisinens oppgaver.

ETT-TALLET

- Du snakker mye om ikke å være et ett-tall i flokken, la vårt ego overstyre familiens beste. Eller fastholde at "jeg lever mitt liv som jeg vil. Det er mitt liv", uten å tenke på andre. Likevel refset du Høybråthen og røykeloven, for å ville regulere noe som skadet folkehelsen. Min erfaring er at jeg den gang jeg ruset meg, gjorde større skade på mine barn, ektefelle, mor, søsken, arbeidsgivere, helsevesen osv enn meg selv. Jeg var et ett-tall i flokken min. En egoist!

- Der har du fått øye på et av mine dilemmaer i min form for argumentasjon; nemlig den gylne middelvei. Poenget mitt var at staten den gang tredde lover og regler og kampanjer ned over hodene på folket, for å få den inn på den smale sti. Jeg er ikke uenig i at de gjør det, men jeg er uenig i måten de gjør det på.

- Det må gå an å opplyse folket uten å krenke dem, fastslår den engasjerte sosialmedisineren. Han bruker en fjernsynsreklame som eksempel:

- Noen ungdommer blir i en tv-reklame spurt om de vil slutte å røyke. Når de rister benektende på hodet, skrangler det av løse muttere og annet jernskrap. Min kritikk gikk på gi beskjed om at det finnes andre måter, enn å trykke mennesker ned gjennom slik reklame. En motiverer ikke folk til å skifte livsstil

gjennom å krenke dem, men ved å løfte dem opp, fastslår han.

IKKE FRISKE AV FORSKNING

Per Fugelli refser ikke bare politikerne, men også forskningen. Han viser til forskning på helseforskjelle fra Oslo Vest til Oslo Øst.

- Folk blir ikke friskere av at vi formidler slik forskning. Hvorfor gjør vi ikke noe med boforholdene og andre sosiale misforhold fremfor å fortelle folk hvor syke de er. Vi løfter ikke folk ved å herje med dem!

Vi gjør Per Fugelli oppmerksom på at gatemagasinet Klar har ulike temaer for hvert nummer, og at nummeret der dette intervjuet skal stå på har temaet Mørketid. Han lener seg tilbake i den gode sofaen i bibliotekrommet på Hotel Norge. Gnir seg over haken som er professoraktig ettertenksom ut. Så kommer det:

- Jeg husker at noen forskere fra Universitetet i Tromsø hadde gjort en studie av levekårene om vinteren i Finnmark Etter å ha matet inn i computerne det de hadde funnet frem til maskinene frem til at 25 prosent av alle finnmarkinger lider av tunge vinterdepresjoner.

- Da er det metodene og tallene det er noe galt med, ikke folkene i Finnmark, fastslår professoren harmdirrende og engasjert. Og han fortsetter:

- Noen av finnmarkingene har sikkert svart forskerne at livene deres går mer i moll, at de sovner tidligere og står opp senere også videre. Men er dette depresjoner?

- Hva gjør ikke dyrene og blomstene om vinteren? Jo, de går i dvale, svarer han på sine egne spørsmål.

- Bjørnen går i hi, blomsten trekker seg ned i jorden. Dette er naturens orden for alle jordens skapninger; blomster og dyr. Og vi mennesker er dyr, ikke bare forplantingsmessig, men også i vår måte å tilpasse oss på.

- Det er normalt at vi trekker oss tilbake i mørketiden. Det er normal å være i moll. Det er ekspertene som skal lage skjema om mennesker det er noe galt med. I en av sine bøker, advarer Hamsund oss mot at psykiatrien skal lage hermetikk av livet og menneskene.

VI ER MER ENN HUD OG HÅR

Jeg ber Fugelli konkretisere hva han mener om ett-tallet i flokken og hvordan han definerer flokken. Og han er ikke

vond å be:

- Vi er alle et ett-tall, men et ett-tall i en sum. Mennesket er menneskets glede, heter det i håvamål. Hvis jeg ble født alene på jorden. Hvem ble jeg da?

- Vi er skulpturert sammen med andre mennesker i flokker. Og vi kan rive hverandre ned og bygge hverandre opp, både som ett-tall og i flokker.

Per Fugelli gjentok en del fra sin takketales for prisen han ble tildelt kvelden i forveien. Han viste til at vi ville støte ut en hel gruppe mennesker og han advarer mot å lage en verden av verdige og uverdige. Der folk med flere pigmenter enn oss, med annerledes levesett og kultur, med en annen religion, annet utseende eller seksuell legning blir forvist fra flokken vår. Og han siterer fra en sang:

*Hey, I am not my hair,
I am not this skin
I am not your expectation, no
I am not my hair,
I am not this skin
I am a soul that lives within*

TAKKER FOR DET SYKDOMMEN TVANG HAM TIL Å SE

Da professoren i sosialmedisin, Per Fugelli, mottok Fritt Ords pris, takket han for sykdommen, for at den hadde gjort ham fri.

- Hva mente du med å takke for denne farlige sykdommen? spør vi.

- Olaf H. Hauge skriver i sin "Dagbok i utvalg": "Jeg takker for den klokskapen galskapen har gitt meg".

- Det ligger selvfølgelig ingen fornuft i å takke for kreft i tykktarmen med spredning til begge lungene. Men da jeg ble rammet følte jeg at jeg fikk økt personlig frihet. Jeg ble mer fandanivoldsk, ble enda mer besatt av kunnskap, av god strid og mer stridslyst, for å nå frem. Og ikke minst ble jeg nysgjerrig på Gud og det som eventuelt kommer etter døden.

- I boken "Døden skal vi danse", 2010, skrev jeg, i en tilstand av tilfredshet at jeg skal bruke dette som en studiereise. Så snur det seg. Jeg våkner opp på sykehuset og så plutselig at jeg hadde et oppdrag. Det er dette oppdraget jeg takker sykdommen for. Og hvis folk har bruk for mine erfaringer, min dans med døden, er jeg veldig takknemlig.

-Før jeg ble syk hørte jeg til dem med forstandsrefleks. Det har vært viktig for meg å komme dit jeg er nå:

- Full av undring

TUR-RETUR HELVETE

NÅR MAN SITTER I EN LEILIGHET SOM MAN IKKE KAN BETALE FOR, HAR PRIORITERT ØL OG SPRIT FREMFOR LYSREGNING, NÅR FAMILIEN ER BORTE, JOBBEN ER BORTE, HELSA SKRANTER OG ALT HÅP ER BORTE, DA ER DET BARE TO MULIGHETER IGJEN.

Tekst: Leif Strøm Foto: Tor Erik Schrøder

Jan Andreas Reinertsen sitter frisk og opplagt foran oss – ikke et eneste tegn tyder på at denne mannen har vært gjennom et utrolig strevsomt liv som førte han helt til grensen av hva et menneske kan tåle av alkohol og nedturer. Han forteller gjerne om sitt eget liv – en reise som mange kan miste pusten av.

- Ja – den gangen hadde jeg bare to muligheter igjen, sier Jan - enten å ta mitt eget liv – eller trygle om hjelp. Heldigvis valgte jeg det siste.

Skal vi ta det fra begynnelsen?

- Well. Jeg er født og oppvokst i Brooklyn i New York. Her gikk jeg på skole og hadde det helt greit. Jeg tok full highschool i tillegg til Vocational technical. Teknisk tegning innen maskindesign. Målet mitt var å bli ingeniør. Jeg kjørte hardt – gikk på skole fra kl 08.00 til kl 16.00 hver dag. Hver time jeg hadde til rådighet gikk til skolearbeid. Det måtte gå galt – jeg gikk lei av skolen og tok jobb som tømmermann (det samme som min far). Målet med dette var å bli dokkbygger. Imidlertid meldte jeg meg frivillig til US Navy for da kunne jeg få god utdanning og selv velge hvor jeg ville stasjoneres. Det var under Vietnamkrigen så jeg valgte østkysten for det var lengst unna Vietnam. US Navy var den beste skolen i landet. Jeg lærte alt om grunnleggende elektrisitet og etter det alt om elektrisk utstyr. Jeg gikk inn i US Navy for å bli der i to år, men ble der i seks. Jeg trivdes godt og hadde god utdanning da jeg kom ut.

- Jeg jobbet litt hos Xerox hvor jeg blant annet jobbet med reparasjon av CT-scannere. Etter at de måtte innskrenke, og jeg var yngst, søkte jeg meg til Connecticut hvor jeg jobbet med Intec laser visuell inspeksjonssystem. Det høres vanskelig ut men dreier seg egentlig om å finne optiske feil – i f-eks filmer, aluminiumsfolie, melkekartonger osv

FIKK SMAKEN PÅ EUROPA

- Det var et internasjonalt firma og jeg ble sendt til Brussel i to år. Her fikk jeg for første gang smaken på det Europeiske og det fasinerte meg. Etter to år kunne jeg reise over hele verden – Taiwan, Korea, Singapore, Australia, Brasil – jeg var ungkar og levde virkelig livet. Kong alkohol begynte å bety mer og mer.

- Etter fem år fikk jeg en telefon. De ønsket å åpne et kontor i Tyskland, Frankfurt. Jeg hadde fått smake på Europa og slo til. Her skulle jeg bli i fem år. Jeg giftet meg med en belgisk dame, Ann, og fikk to barn. Her var alt såre vel – vi drakk til lunsj og gjerne litt etterpå og hadde i grunnen gode dager. Men så plutselig sa de opp selgeren og mente at jeg skulle ta hans jobb i tillegg til min. Jobben min var vedlikehold og reparasjoner – jeg ville ikke ringe på dører.

ALKOHOLEN GJØR SEG GJELDENDE

- Drakk jeg i denne tiden? Vel det gikk nok en flaske vin hver dag – et par tre flasker om på jobben – det var helt vanlig, syntes jeg. Alle gjorde det. Kunder skulle pleies. Jeg var jo vant til den slags drikking fra

USA. Her var det helt vanlig med en øl både før og etter middag. Du må huske på at promillegrensen for bilkjøring på den tiden var 1,5 promille i USA. Da kunne man jo ta seg et par tre øl og kjøre.

- Jeg husker jeg som nitten åring satte meg som mål å bygge opp toleransen min så jeg kunne drikke mer enn alle andre. Det fikk jeg til – en periode....

- Etter hvert følte jeg meg alene i jobben. Ingen brydde seg og alkoholkonsumet økte. Jeg drakk hver kveld og på vei hjem. Kjøpte gjerne en kasse eller to til helgen. Ville for all del ikke gå tom. Vi hadde i tillegg en nabo som var politi. Han drev ølutsalg fra garasjen sin. Etter fire år begynte jeg å gå lei og tenkte på å slutte da en venn av meg ringte.

PÅ GATEN UTEN RETTIGHETER

- Han skulle starte et firma – ville jeg komme til Kiel? Jeg slo til, men det hele endte i konkurs og fiasko. Dermed tok jeg på gaten igjen. Det var verre enn det. Arbeidsgiveren hadde underslått skattepengene så jeg var ikke registrert noe sted i Belgia. Ingen rettigheter – ingen trygd. Etter mye om og men fikk jeg arbeidstillegg. I mellomtiden var livet en fest mer eller mindre døgn rundt. Kona jobbet på hotell mens jeg var hjem-

meværende med to jenter.

- Det gikk ikke økonomisk – vi måtte selge og flyttet hjem til konas foreldre. Her fikk jeg en sjåførjobb – møbeltransport. Vi hadde dårlig økonomi, men etter hvert fikk jeg sertifikat i klasse 2 og kunne kjøre tyngre kjøretøy. Jeg kjørte semitrailer med kjøkken til England og Skottland.

TIL NORGE ETTER JOBB

- Til slutt orket ikke kona mer, så vi skilte oss. Hun tok barna og jeg fikk bare se dem hver 14. dag. Jeg satt arbeidsledig og syntes synd på meg selv. I fortvilelsen ringte jeg til familien i Norge. Min mor bodde her og jeg hadde både fettere og kusiner. Svaret var positivt – ja jobb skal du få – bare kom igjen. Jeg fikk jobb i InfoCare som service-mann på pc-er. Vi tok imot alt gammelt utstyr fra politiet og logførte det. Noe pc'er kunne vi sette i stand, men mange måtte skrotes. Vi gjorde det bra, og hadde en omsetning nærmere en million.

- Jeg bodde i Drammen, og i kjelleren hadde min stefar et lager med hjemmebrent. Det gikk unna da jeg fikk tak det – drakk det bart rett fra flasken. Etter hvert gikk det stadig nedover – jeg drakk og så på TV – ble ofte borte fra jobben i dagevis. Plutselig en dag sto fetteren min på døren kl 9 en morgen. Jeg var stupfull, og han spurte om jeg trengte hjelp. Det gjorde jeg.

VEIEN OPPOVER

-Jeg kom inn på Buskerud behandlingssenter til en ukes avrusning. Her følte jeg at alle var hjelpsomme. Senere var jeg til rehab på Bragernes behandlingssenter. Her måtte jeg blåse hver morgen og alt gikk bra. Men etter fire uker følte jeg at jeg hadde fått nok og ringte til sosialen. De sa det var ok at jeg skrev meg ut. Jeg gikk i trening og kom etter hvert i brukbar form.

- Så en dag skulle jeg i butikken etter Munkholm. Det hadde de ikke, så jeg tenkte å kjøpe lettøl, men fant ut at pils var like bra. Så var det i gang igjen. Infocare reagerte, og sa meg opp. Imidlertid fikk jeg sluttvederlag. Nå gikk det raskt nedover. Jeg jobbet litt i Borgen transport og flyttebyrå – men kom i kringel om lønna. Jeg drakk mye hjemmebrent og en dag falt jeg på jobben. Ble sykmeldt med smertestillende tabletter. Jeg prøvde ACAN uten at det hjalp.

SISTE AKT

- Jeg søkte på jobb i Farsund – en jobb jeg ikke fikk, men jeg flyttet likevel og fikk jobb som røntgen operatør. Jeg leste røntgenbilder – dette hadde jeg utdanning til. Det gikk bra inntil jeg ble tatt med 0,8 promille en morgen. Jeg fikk en "snill" avslutningsattest slik at jeg fikk dagpenger fra dag én.

- Nå tok drikkingen skikkelig av. Jeg mistet lappen i 2001. Jeg drakk om natten og om morgenen. Hadde en gård som tilhørte familien. Her isolerte jeg meg og drakk for meg selv. Jeg innbilte meg at ingen så noe eller visste. Der tok jeg feil. Alle visste...

- Jeg prøvde å planlegge. Kjøpte til en pub i Vanse hvor jeg drakk og betalte med et kort uten dekning. Jeg betalte ikke strømregningen heller. Uten jobb, uten førerkort eller penger var alt mørkt og svart.

REDDET

- En kveld i september satt jeg for meg selv. Jeg hadde drukket tett i tre dager. Da kom tankene. Hva er meningen med alt dette? Hva er meningen med livet? Dette er ikke verdt noen ting. Jeg var for feig til å ta livet mitt – så jeg måtte be om hjelp. En venn av meg ringte til Blå Kors som kom og hentet meg. Jeg ble der i seks uker og ble edru for første gang på mange år. Jeg fikk tilbake førerkortet. **Den 24 oktober 2003 tok jeg min aller siste øl – siden har jeg ikke rørt alkohol.** Det regner jeg som min bursdag.

- Jeg har hele tiden brukt et fellesskap hvor jeg kan snakke med likesinnede. Jeg har blitt bedre og bedre år for år. Første året fikk jeg kjøpt ny fin bil, jeg fikk nedbetalt gjelden min og fikk strømmen tilbake. I julen 2003-4 betalte jeg veiavgift og NAV spanderte førerkort klasse 2. Det har bare gått oppover siden jeg satte bort flasken.

- I dag er jeg fast ansatt i Aker Solutions som pakkeansvarlig. Jeg fikk fast jobb i en alder av 62 og er ganske kry for det. I 2009 kjøpte jeg huset jeg drakk meg til bunns i. Jeg har også etablert kontakt med min yngste datter i Belgia – det var en fantastisk opplevelse.

Det siste er at jeg har overtatt bestefars gård (fra 1790) og er i full gang med å restaurere den.

- Jo da livet smiler til meg nå – og jeg dypt takknemlig til alle som har hjulpet meg på veien.

De gode motivasjoner

Forfatter Per Emanuelen – Illustrasjon Arvid Bergstøl

Gjest Bårdsen herja tidlig på 1800 tallet over det ganske land som en av de største forbrytere på den tid. Han satte mange dårlige spor etter seg. Og intet fengsel klarte å holde på han. Han fant alltid en vei ut. Men da han i 1827 begynte sin livstidsdom på Akershus, skjedde noe spesielt. To høytstående personer, pastor Welhaven og kommandanten på Akershus festning, generalmajor Wedel Jarlsberg viste han tillit, pekte på hans mange gode egenskaper og ressurser. De viste overfor han at de stolte på han, på tross av alle hans svik og all hans upålitelighet.

Gjest fant i deres tillit noen gode grunner og gode motivasjoner til et nytt liv. Han begynte å hente fram sine ressurser, sine evner og sine gode muligheter. De 18 årene på Akershus festning ble relativt gode år. Og de 4 årene i frihet etter løslatelsen ble svært gode. Få av oss har et liv som Gjest Bårdsen. Men alle opplever at noe går i stykker, noe blir helt annerledes enn en hadde tenkt og ønsket. Vår daglige utfordring er å finne den gode motivasjonen til å leve videre. Den gode grunnen til å stå opp om morgenen, og vite at dagen kan bli god. For Gjest Bårdsen var det et møte med to mennesker som viste han tillit som gjorde den store forskjellen. For andre kan det være en bestått eksamen, et nytt familiemedlem (barn/barnebarn/oldebarn/svigerbarn), en sterk opplevelse, gleden over kaffekoppen om morgenen, en blomsterbukett, eller takknemlighet for mennesker man fortsatt har rundt seg.

Et dikt eller et vers har gitt liv og motivasjon til mange.

Det går også an å finne gode livsmotivasjoner i minner og tanker om mennesker som døde fra oss.

Finn din gode motivasjon, og ikke la noen få ta den fra deg.

Historien er hentet fra boken «Omtanker for 12 måneder og 52 uker» Kan kjøpes i bokhandel.

when insanity meets the evening news

another school shooting

a dying woman exploited
for political gain

a wife will be beaten tonight
over an unwise bet in a one
point basketball game

and the cheap gas is
selling at \$2.15 a gallon

kids killing kids
on the corner of
poverty entrenched
city streets

while the vacant houses
are burned for fire
fighting practice

i suppose the homeless
will inherit the earth
after the rich are
done with it

maybe

maybe not

sleep fast angels for the
wars will never cease

and when the local kids
come home in a box
the brainwashed loved
ones smile and talk about
freedom, duty, love of country

tell that to your son
who died because this
was his only way to
a college education

don't look now, but since
you don't believe in the
ever present conservative
agenda, you're going to
hell

for god has lent our government
the ability to pass judgment

who knew that oil, a rebel flag
and a hatred for the poor was
actually the stairway to heaven

oil spills, pissed away resources
mudslides and flood insurance

weapons of mass what?
come again?

old men hoping to fuck
young girls who turn out
being detectives on the
other end of the cyber line

and the neo-cons won't
sleep until all of us raise
our right hands, place it over
our darkened, hardened hearts
and belt out the pledge of allegiance

and if this is the greatest
country on earth i pray to
whatever god that may be
listening that there is life
on other planets or in some
galaxy the next ultra billionaire
will want to fly to

pretty please

this can't be the
pinnacle of existence

right?

POLITI PÅ GODT OG VONDT

Alle mennesker har mørke punkter i sinnet. Det kan være sorg, dårlig samvittighet, lengsel etter noe man har tapt. Å miste fire nære venner i selvmord er så tungt at det sitter i resten av livet.

Tekst: Leif Strøm Foto: Tor Erik Schrøder

- Jeg hadde en utrolig grei oppvekst. Far var murer og mor hjemmевærende. Skolegangen gikk greit og jeg var russ på Katta i 1962. Så bar det rett i militæret. Etter militæret var jeg en liten tur innom Hundsfooss før jeg fikk jobb som "midlertidig" konstabel. Jeg var ikke myndig – kun 18 år – så jeg ble anmodet om å ikke rote meg bort i noe. "Hvis du må vitne i en rettsak", sa de, "må du tilkalle din far som verger". Jeg var midlertidig i politiet et par år før jeg tok politiskolen i Oslo (66-68). Etter et pliktår i Kristiansand ble jeg fast ansatt i 1969.

POLITIET RYDDER OPP

- I mine første år var jeg i ordenstjenesten. Jeg husker godt at det var en rampe på nedre Torg, og her var det bussholderplass på den ene siden og drosjeholderplass på den andre. Her hadde vi til tider vår fulle hyre med å holde orden. Restaurantene stenge samtidig kl 00.30 og da strømmet folk til Torget for å komme seg hjem.

- Politistasjonen lå ikke langt unna og vi hadde bare én politibil – vi mer bar folk enn vi kjørte dem til stasjonen. Med så mange fulle folk på et sted er det rart at det gikk bra.

- Så hadde vi dem som vi kalte for våre "fiolette venner". Alkoholikere og uteligere som vanket på torget, i parkene og brygga. Jeg hadde mye med dem å gjøre, og ble faktisk god venn med mange av dem. Jeg prøvde å ta meg ekstra av en kar som var kronisk alkoholiker – han hadde opptil 500 arrestasjoner i året. Han overnattet hos oss så å si hele året – til slutt fikk han sin egen celle som han gikk inn i for egen maskin. Flere av vennene var på politistasjonen julaften – og vi prøvde å gjøre det så hyggelig som mulig for dem.

POLITIET REDDER LIV

- Jeg tror oppriktig talt at politiet reddet livet til mange av disse lidende menneskene. Etter at botilbudet på "Jedderen" ble lagt ned og §16 ble opphevet, lofte myndighetene å skaffe bosted til dem, men det skjedde aldri. Derfor måtte vi ta oss av dem. Vi avtalte med embetsverket at de som ble dømt kunne få sone i vinterhalvåret – dermed slapp

de å tilbringe netter ute i minusgrader og snø.

POLITIET FØLGER OPP

- Jeg har opplevd en god del dramatik i yrket mitt – både i ordenstjenesten og innen krim. Jeg opplevde blant annet brannene i F-vennen og på Caledonien. På den siste fulgte jeg opp pårørende. Det var en tung oppgave. Da hotellet ble "frigitt" fulgte jeg dem opp på hotellet. Det var merkelig å se de støvfrie merkene der de omkomne hadde ligget i korridorene, og hvordan alle unngikk å tråkkes på disse feltene – alle skrittet over av respekt.

- Det som har gjort mest vondt er tapet av fire kolleger i selvmord. Noen av dem hadde gått av med pensjon og ble sittende alene med tankene sine. Det er rart med det – overgangen fra et hektisk politiliv med action fra morgen til kveld – til stillheten – følelsen av ikke å være til nytte lenger. Jeg kan tenke meg at det er tøff overgang. Derfor har jeg fulgt opp flere av mine pensjonerte kolleger.

SJOKKET

- Den første hadde ringt og bedt meg og en kollega om å kommet ut til hans bolig. Men da vi kom frem hadde han skutt seg. Det var et dypt og forferdelig sjokk. Mannen hadde vært positiv og hyggelig – aldri klaget eller snakket om noe som lignet på selvmordstanker. Så dette kom helt uventet på oss. Det er da tankene kommer – kunne vi ha gjort noe annerledes? Har vi ikke skjönt hva han har snakket om? Burde vi ha forstått det? Hjelpeløsheten og det ugjendrivelege sitter i meg den dag i dag. Men jeg føler at jeg har gjort det jeg kunne. Det er ikke mange kolleger av meg som har fulgt opp mer enn meg.

- Senere har jeg opplevd å miste tre kolleger til. To av dem helt uventet. Den tredje gikk i terapi og hadde god fremgang. Han hadde snakket om selvmord da vi var på et lederkurs tidligere, men virket som han hadde kommet over det. Han var en utrolig flott og dyktig politimann. Det verste er jo at vi aldri får svar på hvorfor. Det virker så utrolig bortkastet – å ta det eneste livet man har.

ALT SKJEDDE PÅ MIN VAKT

- De siste årene i politiet var jeg vakttsjef – det var tre stykker av oss, men alle mord og tunge saker kom på min vakt virket det som. Jeg ble ertet en god del for det. Blant annet skjedde Baneheiadrappene mens jeg hadde ansvaret. Da var jeg på jobb hele døgnet fra fredag til saken ble oppklart på søndag. Det var en utrolig sterkt opplevelse – den sitter i meg den dag i dag. Vi fikk aldri noen psykologisk oppfølging, noe mange av oss kunne ha trengt. Ikke før lenge etterpå var det noen som kom på at kanskje vi også hadde trengt støtte. Da var det nesten for sent. Men vi hadde hverandre, og jeg har alltid ment at gode kolleger er den beste støtten vi kan få.

Du er knyttet til Arkivet – er det noen spesiell grunn til det?

- Arkivet minner oss på et mørkt kapittel i Norges historie. Min onkel hadde vært medlem av Laudalgjengen og ble torturert på Arkivet før de sendte han til Natzweiler konsentrasjonsleier. En av de verste plassene å komme til. Min onkel overlevde ikke, og sannheten om hvordan han omkom ble ikke fortalt før femti år senere. Det skjedde på en femtiårs markering i leieren (50 km sør for Strasbourg i Frankrike) – min kone og jeg var invitert sammen med blant annet 37 overlevende. Vi fikk mange sterke historier fra disse menneskene – jeg tror det er det sterkeste jeg har opplevd. En pussighet: To eldre herrer så opp på skiletet over inngangspartiet: "Arbeit macht frei" – mange ganger før de "turde" å gå inn. De var vel ikke helt sikre på om de kom ut igjen.

EPILOG

- Jeg har lyst til å legge til at jeg i mange år brant for dette: At en leder i politiet aldri skulle sitte for lenge – et åremål på seks år var mer enn nok etter min mening. Sitter en toppsjef for lenge kan lederstilen bli fastlåst og lite hensiktsmessig. Det er sunt å få inn nye synspunkter og nye krav etter noen år. Dette bar jo frukter; i 2002 ble det innført seks års åremål for toppsjefen med mulighet for tre års forlengelse.

Hei, Oddmund!

Her er det to ting faktating jeg lurer på

- 500 arrestasjoner på ett år for én person - er det fysisk mulig?
- Baneheiasaken ble vel ikke løst i løpet av én helg?
"Da var jeg på jobb hele døgnet fra fredag til saken ble oppklart på søndag."

ODD KJELL ABRAHAMSEN VAR POLITIMANN I 38 ÅR OG DEKKET SÅ Å SI ALLE DELER AV POLITIETS OPPGAVER; TRAFIKKTJENESTE (UP), ORDENSTJENESTE, KRIM OG TIL SLUTT MANGE ÅR SOM VAKTSJEF. HAN ER EN EKTE VENNDØL OG HAR VOKST OPP OG BODD I VENNESLA HELE LIVET.

Forretningserklæring
Gjennom vekst og lønnsomhet basert på vårt verdigrunnlag får vi økonomiske ressurser til å gjøre verden til et litt bedre sted, vi trykker virksomheten og arbeidsplassene, og vi kan inspirere andre virksomheter til å drive bærekraftig.

TENKE DET, ØNSKE DET. VILLE DET MED – MEN Å GJØRE DET?

Å ANSETTE ALKOHOLIKERE, SKOLETAPERE, FENGSELSFUGLER OG PSYKISK USTABILE MENNESKER I EN BLOMSTRENDE BEDRIFT MED HØYE KRAV TIL DEN ENKELTE - ER DET GALSKAP ELLER FORNUFT? PÅ STORMBERG BESTÅR 25% AV ARBEIDSTOKKEN AV DISSE MENNESKENE, OG DET GÅR UTMERKET.

Tekst: Leif Strøm Foto: Tor Erik Schrøder

Steinar J. Olsen er ingen A4 person. Han gjør det andre bare tenker på å gjøre. Helt fra han var 16 år var han i gang med gründervirksomhet. Alt gikk ikke etter planen, men ha ga seg aldri. En periode drev han to forretninger i Kristiansand sentrum, men måtte til slutt gi

opp dem også. Forskjellen på Steinar J. Olsen og oss andre er at vi ville ha sagt at nok er nok. Flere millioner i gjeld og få lyspunkter i sikte. Der vi ville ha sett uoverstigelige problemer, så Steinar J. Olsen muligheter. Han hadde lært mye om sportsbransjen og hadde registrert

at trenden med dyre merkevarer var det som gjaldt. Han så en nisje i markedet for rimelige og gode turantrekk – for små og lange turer. Han ville gjøre det enklere for vanlige folk å skaffe seg godt turtøy. Dermed var grunnlaget for Stormberg lagt

I dag har Stormberg i overkant av 200 medarbeidere – ca 80 bare i Kristiansand. Hovedkontoret er nå etablert i Avenyen mens de gamle lokalene brukes som lager. I løpet av de senere årene har Stormberg etablert 48 egne butikker fra Kirkenes til Lyngdal og har en omsetning som nærmer seg 300 millioner.

Det går bra for deg nå?

- Ja, vi er godt fornøyd – og all skepsisen til at hver fjerde ansatt har en utfordrende bakgrunn er gjort til skamme. Det å inkludere mennesker som har hatt problemer med å få jobb andre steder, har vært en suksessfaktor. Vi har lavt sykefravær og lojaliteten til bedriften er stor. I stedet for å fokusere på folks helseproblemer forsøker vi å se muligheten i den enkelte. Tørrlagte alkoholikere og nyktre narkomane er ressurter som samfunnet ofte får glipp av. Mange av disse jobber mer enn gjennomsnittet og er stødige arbeidere.

FORDI VI ER SÅ FORSKJELLIGE MENNESKER STYRKER DET OSS I EN TØFF KONKURRANSESITUASJON. VI HAR EN FIN MIX AV FORSKJELLIGE STYRKER SPREDT RUNDT I BEDRIFTEN. VI STILLER STRENGE KRAV – OG DE SAMME KRAVENE TIL ALLE I BEDRIFTEN. DET ER ET SPØRSMÅL OM RESPEKT.

MINDRE TEORI - MER PRAKSIS

- Når jeg ansetter folk er jeg mer opptatt av personlige egenskaper enn formell utdannelse og kunnskap. Arbeidsvilje, lojalitet, ærlighet er egenskaper jeg ser etter, og disse kan være like fremtredende hos mennesker som har slitt med å komme inn på arbeidsmarkedet som hos de som har en ordinær karriere bak seg. Jeg er opptatt av at mine kollegaer skal identifisere seg med våre verdier – utdannelse er ikke avgjørende – de kan læres opp her i bedriften. Jeg synes samfunnet fokuserer for mye på teoretisk kunnskap. Det er en kjent sak at mange sliter med teorien, men fungerer fint i det praktiske.

STRENGE KRAV

- Fordi vi er så forskjellige mennesker styrker det oss i en tøff konkurransesituasjon. Vi har en fin mix av forskjellige styrker spredt rundt i bedriften. Vi stiller strenge krav – og de samme kravene til alle i bedriften. Det er et spørsmål om respekt. Det klart at alle dager er ikke like, og noen kan slite mer enn andre – men mitt krav til alle er at de gjør så godt de kan. Noen kan nok oppfatte meg som for streng i enkelte situasjoner, men jeg mener at det er omsorg også i å stille krav til mennesker. Det er klart man skal være fleksibel og være litt rund i kantene av og til. Vi kan vel si det så enkelt – ved å stille klare krav så viser man at man har tro på og forventninger til den enkelte.

INKLUDERENDE ARBEIDSLIV

- Inkluderende arbeidsliv (IA) har møtt forskjellige reaksjoner hos arbeidsgiverne. Jeg er ikke skeptisk og er med på dette opplegget. Jeg mener at det finnes mange gode verktøy i NAV-systemet – men det hjelper lite dersom arbeidsgiver eller arbeidstager ikke er villige til å bruke dem.

- Vi rekrutterer våre medarbeidere gjennom Finn.no og NAV. Noen kommer fra arbeidsmarkedsbedrifter som Varodd. De er dyktige og jobber i alle deler av virksomheten.

LIVETS SKOLE

- At Stormberg tjener penger i dag har ikke forandret meg som menneske. Veien hit har ikke vært noen klasserise. Jeg har siden tenårene drevet for meg selv – det betyr hardt arbeid store deler av døgnet, og et sterkt fokus på forbedringer og sunn drift av bedriften. Opp- og nedturene har ikke forandret meg i særlig grad. Jeg har de samme vennene som før, jeg har det samme samfunnsengasjementet, stemmer på det samme partiet, jobber hver dag og bor på samme sted med familien min. Jeg har lært at livet svinger. Det kan fort komme vanskelige tider – det gjelder å holde et jevnt og høyt arbeidstempo.

- Vi selger tusenvis av plagg hver dag – fra lageret vårt i Sørlandsparken sender vi ut mer enn 7.000 plagg i snitt hver dag. Til sammen produserer og solgte vi i fjor 2,4 millioner plagg. Det blir en del å holde orden på.

VÅR MISJON

- Det er viktig for meg å føle mening med det jeg jobber med, og at måten Stormberg driver på også betyr noe positivt for andre. Derfor går én prosent av alt vi selger til samfunnsnyttige og humanitære formål. Alle våre produkter er klimanøytrale og bidrar dermed ikke til den globale oppvarmingen. Vi er opptatt av at forbudet mot barnearbeid respekteres og vi har bidratt til bedre lønns- og arbeidsforhold på fabrikkene som produserer for Stormberg. Vi forsøker å drive etter vår misjon: Vi vil gjøre verden til et litt bedre sted.

Silje Helen Wallin Helle forteller her sin sterke historie. Erfaringer hun har båret på gjennom hele sin oppvekst. Hun har holdt fasaden overfor lærere, venner og skolekamerater, slik ca 300 000 barn av foreldre med rusmisbruk og/eller psykiske lidelser gjør. Silje vil i første rekke tømme seg, sette ord på de forferdelige opplevelsene. Men håpet er også å sette søkelyset på problematikken. Siljes mot og åpenhet fortjener å bli tatt på alvor. Derfor: Ditt behov for å ruse deg, er ikke kun ditt problem!

Takk, Silje, på vegne av meg selv og Stiftelsen/Gatemagasinet Klar, og på vegne av storsamfunnet. Vi trenger alle å få lese din historie minst like mye som du har behov for å fortelle den. Du er et fantastisk menneske!
Red.

ET BARN AV EN RUSAVHENGIG FORELDER FORTELLER

lige familier har det. Hvor jeg kunne legge meg trygt. Det var når pappa var hjemme. På de dagene han var edru. Det var de dagene vi levde for, og håpet en dag de skulle bli for evig.

Så nå sitter jeg her, men den tomheten.. Hvor er pappaen min? Sviket? Savnet kan jeg ikke forklare..Jeg kan ikke bare glemme alt, komme videre. Det går ikke. Når man sitter med en så dyp og sår hemmelighet, så må man slippe den fri først. Jeg kunne aldri fortelle til noen at pappaen min hadde hiv. Da jeg var 11 år, så gikk jeg med dette aleine på min skulder. Det var min lille hemmelighet. Det var ikke noe vi snakket om. Fikk ingen å bearbeide tankene med.

Livet kan være ganske tøft, det kan jeg skrive under på. Jeg var vitne til at min mor nesten ble drept som 4-5 åring, faren min var rusmisbruker. Han levde for alkoholen. Da jeg var 11 år gammel fikk jeg vite at pappa hadde fått hiv. En sykdom man skulle dø av. Alkoholproblemet fantes det håp for, men ikke for hiv-en.

Et liv bygd opp på masse frykt, spørsmål, savn.. Jeg måtte bli så fort voksen, være i forsvar beskytte meg selv og de rundt. Som om jeg var voksen i en barnekropp. Mistet min far til rusens makt allerede før hiven dukket opp.. mistet han før han døde av aids. Han døde da jeg var 18 år.

I min barndom fantes det små drømmeøyeblikk, dager hvor alt var fint, slik som van-

bra. Det gjorde det ikke, skjebnen ble verre, og han fikk hiv, som senere utviklet seg til aids. Han døde. Savnet av en pappa, min pappa er fortsatt sårt.

Tårene presser på, jeg gråter så sterkt her jeg skriver nå.

For det er en så vond historie som jeg aldri har fortalt til noen. Og de som vet om det vil helst ikke snakke om det. Vet ikke om det er fordi de skammer seg ? Eller at de bare ikke klarer å snakke om det. Jeg syntes det er vondt å besøke kirkegården, å se at ingen andre en meg har besøkt graven hans. Jeg er den eneste som legger blomster. Vet ikke om noen andre i det hele tatt har besøkt den. Min pappa var et menneske selv om han var rusmisbruker, aidssyk og gjorde mange av livets feile valg, så var han et menneske slik som du og jeg. Kan ikke folk vedkjenne seg å være en bekjent, familiemedlem eller en venn av han? Ikke for å vise barna hans den verdighet og respekt? Vel jeg dømmer ingen. Jeg syntes bare det er litt trist. Alle tror jeg er vellykket, har det bra, er ei normal glad jente.

Ja, jeg er ei glad jente, men jeg skjuler mine sår og fortid bak et smil som egentlig roper om hjelp. Jeg tror det er vanskelig for folk å sette seg inn i en slik historie. Fordi den er så tragisk at de ikke vet hva de skal si. De blir tom for ord. Jeg har valgt å skjule den i alle år. Jeg har lagt lokk på gryta. Brukt en forsvarsmekanisme som jeg ikke var klar over. Jeg har fortengt det i underbevissheten. Nå som jeg er fylt 25 år, så blir jeg

mer å mer klar over hvor sårt dette er for meg. Før ville jeg ikke tenke på det. Jeg har alltid ville være så sterk, men det går ikke lengre. Det sier en del når jeg gråter når jeg skriver her. Eller når jeg gråter bare ved å nevne det til en eller annen. Det er så sårt, for sårt.

Det er ubeskrivelig sårt..

Da mamma traff min far viste hun ingenting om hans problem. Det skjulte seg mer bak en hun var klar over. Det viste seg at pappaen min hadde et alvorlig alkoholproblem. Kjærligheten kan gjøre blind.

Mitt første møte med pappa var i fengeleet. Han satt inne da jeg ble født.

Pappaen min stjal penger, eiendeler, osv. for å få penger til rus. Han stjal pengene mamma hadde spart til min dåp. Så jeg ble aldri døpt som barn, men som 19 åring. Han stjal pengene vi skulle ha til mat. Rusen hadde kontrollen over pappa. Pappa reiste og kom. Det vanlige var at han dukket opp på døren drita eller edru for å be om tilgivelse. Han sa ofte han skulle ta seg sammen, slutte å ruse seg. Han var så glad i oss, men han var enda mer glad i alkoholen. Mamma var blindt forelsket og ville gi det en sjanse. Han var jo tross alt faren til barnet hennes. Tiden gikk å pappa var reist. Sånn holdt det på. Min mor ble gravid igjen.

Han dukket som vanlig opp og ville prøve på nytt og mamma sa ja. Pappa var også inn og ut av kristne russetter, rehabiliteringer. Mamma håpet så inderlig at alt en dag skulle bli bra. Det gjorde det ikke. Rusen hadde makt. Pappa reiste og kom. Kom hjem for å hvile seg for så å dra. Rusen hadde overtaket. Pappa hadde aldri ro i seg. Foreldrene hans var av reisende slekt. Så det kan si noe om rastløsheten hans. Han ble forsømt som barn. Familien hans kom fra en annen by en den vi bor i. Selv var pappa et av barnehjemsbarna her i byen. Jeg tror at hadde det ikke vært for barndommen hans, så hadde aldri livet hans endt slik som dette.

Da jeg var 5 år. Bestemte min mor for å skille seg. Hun kunne ikke ha det slik lengre. Hun tenkte mest på oss barna. Hun hadde mer eller mindre vært aleinemor i noen år nå med dårlig økonomi. En mann som kom og gikk, bråkte og var beruset. Dette skremte og lagde uroligheter for oss. På denne tiden i livet gikk vi gjennom mange grusomme opplevelser. Jeg vil ikke gå ordentlig inn i detaljer. Jeg kan si såpass at min far har over 100 saker på seg hos politiet. Jeg har opplevelser som har satt spor for livet. Satt frykt i kropp og sjel. Den mest grusomme hendelsen var å se min mor nesten bli stukket med kniv. Se henne gråte i frykt, presset opp mot kjøkkenveggen. Og å tro at hun skulle dø, at jeg aldri mer skulle få se henne igjen. Og etter hendelsen måtte ligge i samme dobbeltseng med sin berusede far og kniven. Ligge der å være redd for at pusten lagde lyd. Være redd for neste øyeblikk.

Hendelsene var så grusomme at jeg til tider brakk meg om natten og kastet opp vann. Jeg skalv og gråt 5 år gammel. Gruet meg alltid til kveld og til det å gå i seng. Gleden over å våkne til en morgen neste dag føltes godt. Jeg overlevde nok en fryktsom natt.

Etter slike vonde opplevelser pleide vi alltid å dra til den tryggeste plassen i verden, Mitt favoritt hjem ``Krisesenteret``. Plassen jeg ofte drømte om. Der hadde jeg ingen bekymringer eller frykt. I en alder av 5 år følte jeg litt trygghet.

Jeg vil bare si at krisesenteret gjør en utrolig bra jobb.

Da jeg var liten gikk jeg også i barnehage. I hele 5 år. Det er jeg utrolig glad for. I brev vi har fått tidligere fra barnehagen beskrev de meg som et barn med depresjon. Kan du tenke deg noe så trist? Et barn som skal leke, utfolde seg og være glad. Pappa prøvde også å kidnappe oss. Både i barnehage og på barneskolen dukket han opp beruset og ville ha oss med. Noe lærerne nektet. Vi har også bodd i fosterhjem og besøkhjem for noen måneder, da mamma var veldig sliten og trengte hvile.

Disse hjemmene vi kom til var virkelig ikke bra. Vi måtte bytte flere ganger. Barnevernet gjorde ikke en god nok jobb. Til slutt tok mamma oss ut herfra. Hun kunne ikke se på at vi ikke fikk det bra. Vi hadde gjenomgått nok. Vi ble også sendt til Bup for observasjon etter hendelsene. Vi måtte bli

filmet. Sta som jeg var, nektet jeg å ha noen å snakke med. Jeg kunne ikke forstå i en alder av syv år at jeg skulle prate om noe som var forbi og glemt. Egentlig fortrenget, uten at jeg selv viste det. Mamma protesterte. Hun mente jeg hadde behov for det. Psykologene mente kanskje mamma trengte noen å snakke med. I dag er jeg enig med mamma. Jeg skulle hatt noen å snakke med.

Det er ikke sunt å gå med en så tung belastning på sin skulder aleine gjennom livet.

Hele perioden på barneskolen var jeg redd. Redd for å gå i seng. Gruet meg alltid til å sove. Til tross for at vi ofte byttet bolig. Viste jeg at han alltid ville finne oss. Han gav liksom aldri opp. Følte det var meg og min søster han var ute etter. Som om han var på jakt og vi var byttet. Jeg ville alltid gjemme meg. Jeg viste aldri når han dukket opp. Plutselig kunne han stå å hyle utenfor soveroms vinduet. Han ville inn. Jeg la meg med en klump i halsen hver natt. En stram og anspent mage. Jeg skalv meg i søvne i mange år. Ble aldri med venner langt bort fra hjemmet. Ville aldri i bursdager eller bli med på hobbyer. Jeg trakk meg unna alt. Følte meg som en voksen i en barnekropp. Jeg ville være hjemme. Det var vondt å leve et liv i frykt og anspenhet. Var alltid redd når det ringte på døren.

Tenk om det var han?

Jeg kunne ikke tenke på en hobby eller noe jeg drømte om. Alt dreide seg om pappa, frykten for nesten øyeblikk.

Husker godt dagen jeg var 11 år. Jeg gikk i 6 klasse. Mamma og jeg var i stua sammen. Plutselig sa hun `` Pappa har fått en sykdom. En du dør av``. Jeg husker jeg løp inn

på rommet å begynte å gråte.

Ikke nok med at jeg mer i verden ønsket meg en pappa som ikke drakk, så kom jeg aldri til å få det. Håpet var ute, han skulle dø. Vi kom aldri til å bli den familien vi drømte om.

På en eller annen måte hadde jeg god kontakt med pappa da han var edru. Jeg var liksom eldst av barna hans. Han så alltid på meg, viste meg rundt og var stolt av meg.

Du vet øynene kan prate for seg selv. Når fire øyne møtes. Spesielt mellom foreldre og sine barn. Sorgen var der. Det var utrolig tøft for meg å bære. I en uke gikk mamma å ventet på den grusomme beskjeden. Hun måtte nemlig ta hiv test hun også. Tenk om jeg hadde mistet begge mine foreldre. Jeg er så glad hun ikke var smittet. Sjansen var jo stor, så mye som hun hadde tilgitt han.

De neste årene prøvde han oppsøke oss full i gata - selv om han var syk. Det var flaut. Jeg syntes også det var skummelt. Selv om jeg også syntes synd på han. Det var jo pap-paen min tross alt, og han skulle snart dø.

Jeg la meg fortsatt i sorg og frykt om kvelden, så ille at jeg ristet. Håpet en dag at marerittet skulle være over, eller at det var en vond drøm jeg våknet fra. Årene gikk og han oppsøkte oss mindre, nå var pappa blitt så syk at han bare ruste seg. Tror han ville glemme at han skulle dø. Jeg ville aldri treffe han. Selv om han var edru og fin i formen.

Han var også bosatt i samme område som oss. Bare et veldig godt stykke unna.

Jeg var redd for å bli for knyttet til en pappa som skulle reise bort. Jeg hadde mistet pap-

paen min til rusen, ikke ville jeg miste han på nytt. Jeg ville ikke knytte for nære bånd. I tillegg var jeg livredd for å bli smittet. Selv om det kun smitter via blod og sex.

Jeg måtte unngå han. Jeg turte ikke annet, selv om jeg da var blitt så gammel at jeg egentlig ønsket kontakt, så sto sykdommen i veien. Vi vet ikke helt hvordan pappa fikk sykdommen, eller hvordan han ble smittet. Det hele er jo ganske tragisk. Vi vet bare det skjedde i Haugesund. Jeg viste også at det var et tema som ikke skulle snakkes om.

Den siste tiden så jeg han syk på gata ute. Han hang ofte i parken i byen opp gjennom årene. Jeg var ofte redd for å gå ut med venner. Så stor frykt, redd for å treffe på han for eksempel i byen. En gang traff jeg han i byen sammen med mamma. Han kysset meg på kinnet. Da holdt jeg på å dø. Jeg tok meg ikke på kinnet hele dagen. Jeg vasket meg med en gang jeg kom hjem. Siste gang jeg traff han sånn avtalt, var rundt juletider da jeg var 16 år. Han satt hos min tante. Hun stelte han mye når han var syk. Hun er den eneste av hans familie som også bor i samme by som oss. Han var tynn og så syk ut. Jeg sto i trappa husker jeg. Turte ikke gå opp, men gikk opp til slutt. Turte ikke komme inn døren til stua. Jeg kunne se han sitte i sofaen, han så bort på meg å smilte. Til og med øynene smilte. Jeg var så redd for han, for at han skulle klemme meg. Selv om det var alt jeg ønsket i denne verden. En klem av min pappa. Jeg kunne ønske jeg kunne støtte han gjennom sykdomstiden. Snakket ut med han. Jeg gråter noen tårer til. Det er så mye uoppklart. Jeg elsker deg pappa, selv for alle tabber du har gjort! Jeg er ditt barn og det er jeg stolt av. Den siste tiden så jeg deg på bussen med venner, det var rett før du døde. Du var så syk. Du hostet. Det var grusomt å se deg sånn. Du så ut som en

gammel mann. I en alder av 46 år. Jeg rister på hode her jeg sitter. Jeg kan ikke forstå det. Du kunne ikke kjenne meg igjen. Noen ganger måtte jeg gjemme meg inne på bus-sen. Jeg var fortsatt redd. Det var så vondt å elske noen så høyt, savne noen så mye, men samtidig føle seg så redd for personen.

Vi hadde jo mange fine tider også sammen, da du var edru.

Da du døde var det som 100 kg forsvant fra mine skuldre. Det var over. Jeg var fri. Syntes det er vondt å si, selv om jeg savner deg, pappa, enormt! Jeg ønsket for alt i verden at vi skulle være en familie. Det var ikke dette jeg ønsket. Frykten for ting i livet har jeg med meg enda. På ungdomsskolen ble jeg syk med Ibs. Vet ikke om min turbulente barndom er grunnen. Jeg har isolert meg i alle år. Går med 10 kg stein i hode til tider og sår som snart er for gamle til å dra opp. Jeg blir bare eldre å eldre. gryta blir fullere å fullere. Jeg sitter å ser mitt liv fly forbi. Jeg har drømmer, men jeg er så redd. Jeg takler ikke verden. Selv om jeg så gjerne vil. Ibs og frykten ødelegger alt. Får også mye angst og depresjoner. Jeg ser jo at det kanskje ikke er så rart.

For meg er du en fugl pappa, en sommerfugl som flakser rundt meg på varme dager.

Glemmer aldri den bursdagen, da ei hvit due satt å hakket på vinduet. Da jeg snudde meg å så fløy den. Det var deg pappa, det ønsker jeg å tro.

Jeg er oppvokst i en familie med lite nettverk. Så vi har måtte klare oss selv, meg, mamma og min søster. Tre-kløveren.

Det er stort for meg å dele denne historien her. Et skritt og ta. Den har ligget gjemt i mange år. Nå er den ute i det blå.

De fleste tror vi er en vellykket familie. Men vi har ikke hatt så mange gode år. I mange år har vi hatt dårlig økonomi. Jeg har hatt mange, lange kamper med helsevesenet, undervekt og ibs. Det har ikke gjort situasjonen våres noe bedre. Vi har alltid vært dem som har sittet på sidelinja, men likevel smilt. Man skal være sterk oppi det hele, men hvor sterk kan man være ?

Jeg ønsker forandringer. Tingene er at jeg har vanskelig for å slippe noen inn i livet mitt. Vanskelig for å føle trygghet. Redd for å bli sviktet.

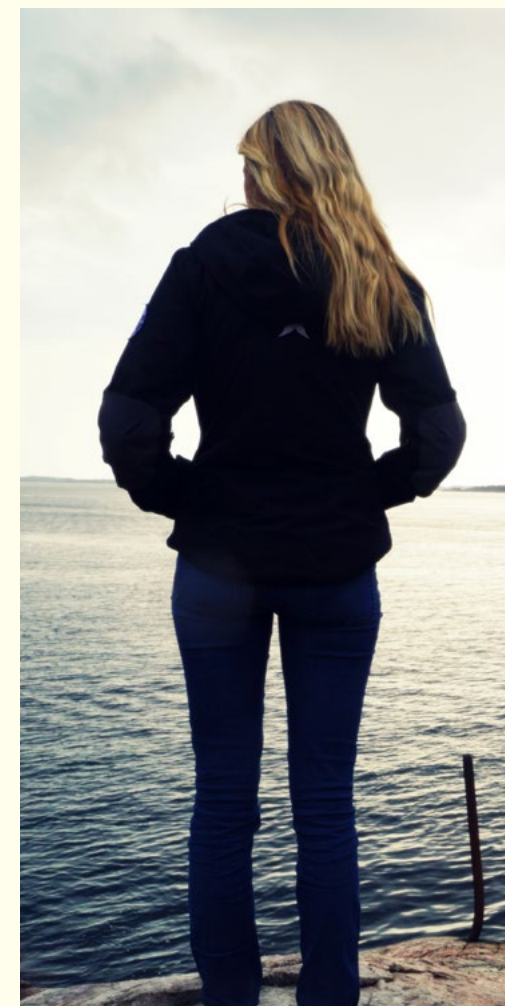
Jeg trenger å komme et steg videre. Jeg ønsker hjelp på veien. Jeg er en kreativ sjel, som brenner og ønsker å få til noe her i livet. Være til nytte.

Hvem vet kanskje det skjer et under? Kanskje noen tar meg imot med åpne armer og aksepterer meg som jeg er, syntes jeg er topp!

Nå er tiden inne for å blomstre, for selv løvetannsbarn kan

Som mamma sa til meg `` Noen må ta fatt i den lille jenta som er redd, å leie henne frem på nytt og vise henne at verden ikke bare er farlig!``

<3

SYKEHUSINNLEGGELSER PÅ GRUNN AV ALKOHOL HAR ØKT MED 80 PROSENT PÅ 11 ÅR

I 1999 hadde sykehusene 2.505 innleggelses som skyldtes alkohol. I 2010 hadde tallet økt til 4.482, en økning på 79 prosent. Det understrekes at dette bare er toppen av isfjellet.

Dette kommer fram i rapporten «Rusmidler i Norge 2011» fra Statens institutt for rusmiddelforskning (Sirus). Tallene er hentet fra Norsk pasientregister (NPR).

– Vi drikker mer alkohol enn før. Da er det som forventet å se at også antall alkoholrelaterte sykehusinnleggelses øker, sier forskningsleder Elisabet Storvoll ved Sirus.

Årsakene til innleggelsene kan være akutt forgiftning, psykiske lidelser eller leverskader som følge av alkohol.

MIDDELHAVSKULTUR.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at nordmenn kjøper stadig mer vin. I tredje kvartal i år ble det omsatt nesten 18 millioner liter vin. Det er en økning på 2,3 prosent fra samme periode i fjor. Storvoll tror den søreuropeiske tradisjonen med å ta ett glass vin til maten er i ferd med å bli overført til det kalde nord.

Men helgefylla er stabilt i tillegg til:

– Jeg har ikke sett mye forskning på akkurat dette, men vi vet at nordmenn drikker oftere, og det er vinkonsumet som øker mest. Dessuten ser det ikke ut til at den økte drikkefrekvensen er fulgt av en tilsvarende økning i hvor ofte vi drikker oss beruset, sier hun.

Det er flest menn som blir innlagt på sykehus på grunn av alkohol økningen fra 1999 til 2011 er på nesten 78 prosent.

– Det har alltid vært slik at menn drikker mer per gang og oftere enn kvinner, sier Storvoll.

Selv om antall kvinner som blir innlagt er langt lavere, er økningen stor også her. Fra 1999 til 2011 økte antallet med 82 prosent. I forrige uke skrev Vårt Land at dagens kvinner drikker dobbelt så mye alkohol som mødrene sine. Årsaken skal være stress i en hektisk hverdag med jobb, barn og mange plikter. Også likesstilling og mer positive holdninger til alkohol bidrar til at kvinner drikker mer – og dermed er blitt mer utsatt for å bli syke av alkoholen.

STABILE DØDSTALL.

I rapporten er Sirus tydelige på at tallene trolig bare viser toppen av isfjellet, fordi statistikken er basert på legenes individuelle diagnoser. Ved sykehusinnleggelses som skyldes voldsskader, selvmordsforsøk eller ulykkesskader, kan alkohol være en utløsende faktor. Dette vises ikke igjen i statistikken. Langvarig misbruk av alkohol kan også bidra til ulike sykdommer, men heller ikke dette kommer fram i statistikken.

Antall alkoholrelaterte dødsfall har vært relativt stabilt de siste årene.

– Det vil ta litt tid før økt alkoholkonsum viser seg i statistikken som gjelder dødsfall. Det tar tid å utvikle de alkoholrelaterte sykdommene som kan ta livet av et menneske, så det kan hende statistikken vil se annerledes ut om noen år, sier Storvoll.

Vinmonopolet er på vei inn i årets mestselgende måned. I desember 2010 solgte de 10.752.000 liter alkohol, mens det i november 2010 ble solgt 6.034.000 liter alkohol. Selv feriemåneden juli, med 7.557.000 liter solgt alkohol, kunne ikke måle seg med høytidsstemte desember.

«Du Mini, - nå som vi går mot mørketid å lange svarte netter så må du love mæ å ikke mase håll i hauge på mæ om spøkelser eller andre uhyrer du tror vandrer rundt utenfor huset.»

Phø! Æ snøfta for mæ sjøl der æ lå å lytta i korva mi. For en tulling. Det æ kke mæ som æ mørkredd. Det e`han som æ full a` både overtro å undertro å

vantrø å alt som fins a tro. Men innrømme det? Å neida! Æ husker jo mange historier han har fortalt mæ om fantastiske ting som har skjedd. Om bestemora hans som trodde både på hulder å troll for ho hadde sett begge deler da ho var liden. Han lærte mæ overtro a bestemora si som han ler a` men allikevel tror litt på. Om den sorte dame for eksempel som avisane skreiv mæ om da han va` liden. Ho stod mæ bak noen trær ved Oddernes Kjerke. Minst to å en hall meter høy, heilt sortkledd, sa de. Ho skremte vannet a` folk, men det var ingen som ble skada a` ho. Det var visst helst onder krigen de så ho. Da var det jo mørkt overalt å folk så mæ rart i mørke.

Det e` da æ får løst te å minne han på denne domme historien. Som skjedde lenge før æ ble født. Men han kan fortelle det sjøl: Æ var på besøk hos vennen min Olan på hytta langt inn i skauen rett ved et vann. Olan syns det var veldig trivelig der, men æ syns det var mørkt å innestengt der for fjellane rundt vannet var nokså uframkommelige. Vi sadd der å prata å småkrangla, vi var jo gode venner. Så tida gikk fort å snart begynte det å mørkne for alvor i krokane innover i skauen. «Nei Olan», sa jeg, « nå må æ komme mæ hjemover før det blir heilt mørkt». «Å det går greit», sa Olan «du ser jo at vi får fullmåne i natt. Da vil månen lyse på stien for dæ.» Men allikevel. Æ kjente mæ urolig må du vite Mini. Det e` rart med det når en har fantasi å ser skrømt å rare figurer overalt. Åsså tenkte æ jo på bestemor som hadde fortalt mæ om alt det nifse ho hadde opplevd i mørke skauen. Det e` jo litt flaut Mini, å være mørkredd, men æ ville jo ikke vise Olan det, så æ flirte bare uredde te han, å sa «hadde» me` et lykkelig flir. Det var jo heller ikke så langt å gå, tre kilometer eller noe, åsså nerover bakke heile veien. Det e` rart med det, æ skulte rundt mæ heile tia nå æ gikk. Både te sidane å bakover. Lytta etter fremmede lyder, vræl å sånt noe, men det eneste æ hørte var det svake suset mellom treane. Månelyset kom å gikk, for det var stadig noen skyer som kom i mellom oppe på himmelen. Å det ble veldig fort mørkere å mørkere. Nifsere og nifsere. Så plutselig fikk æ et sabla støkk i mæ. Langt der nere i svarte mørke på stien stod det noe som levde. Noe med lange hvite armer å en hvit kropp som bukta å vrei på sæ. «Å dæveln døtte!» tenkte æ mens pulsen hamra. «Å kan det være for noe?»

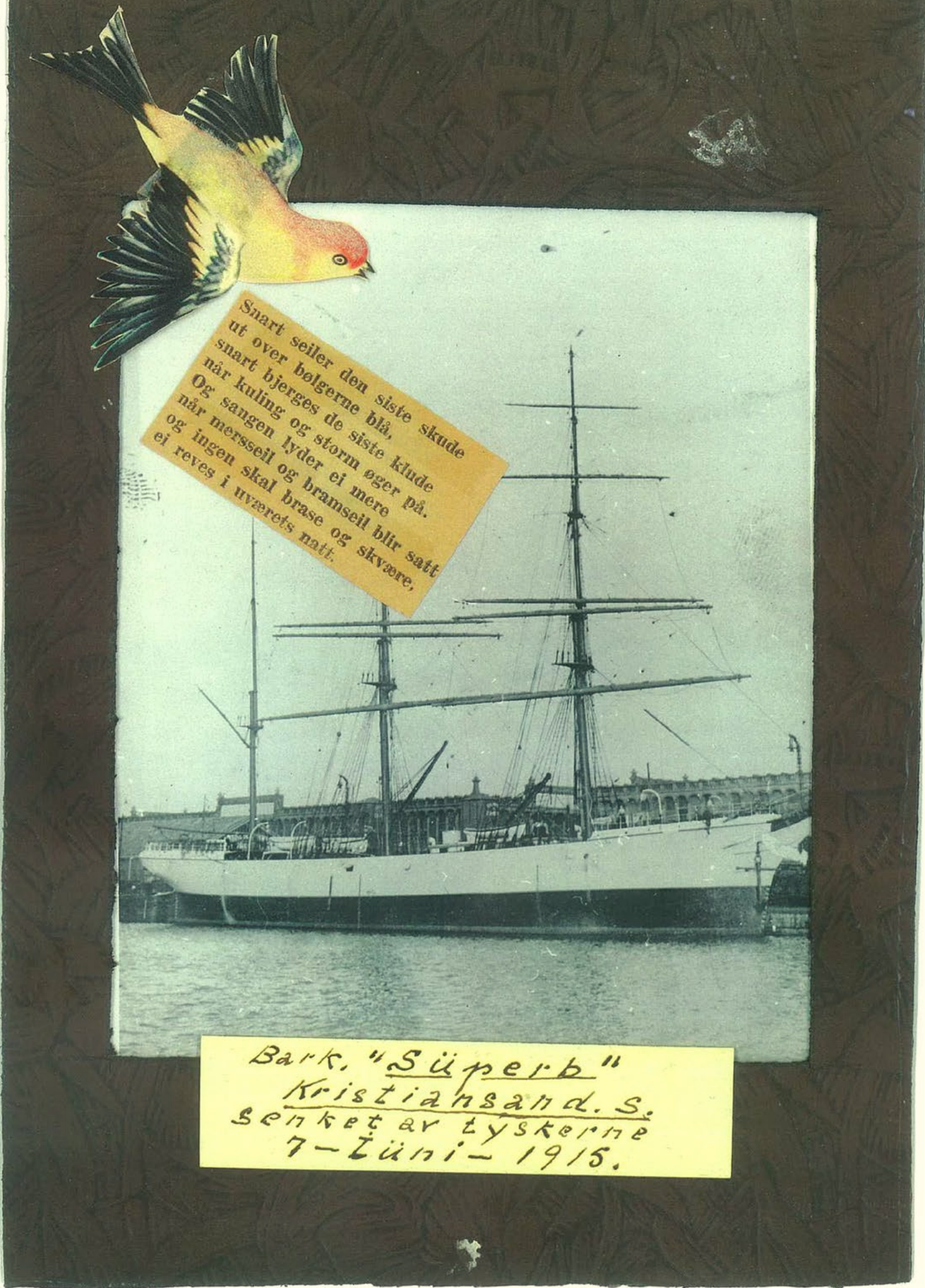
Æ lurte med ei gang på om æ skulle snu. Gå tebacke te hytta å Olan, men det ville vært for flaut. Så æ stod heilt stille, - håpte at vesenet der nere på stien ikke ville se mæ. At det ikke ville komme nærmere. Å månelyset blafra på grunn a` skyane. Vinden suste svakt. Da la æ merke te at når månen ikke lyste så forsvant vesenet der nere i stien. Var det månen som lurte mæ? Så æ tok mot te mæ å gikk veldig forsiktig nerover. Så kom månelyset frem igjen, å da så æ va` det var. Der i kanten a` stien hadde noen stabla opp et vedlag som de hadde dekket te med klar plast. Å i den svake vinden blafra plasten i månelyset, å da så det ut som det var et nifst vesen med armer å kropp. «Haha!» sa æ te mæ sjøl. Så enkelt altså. Bare et vedlag å ikke noe alvorlig i det hele tatt. «Men det var jaggu modig a da å bare gå på», sa æ kry te med sjøl.

Mini: Æ tror det bare e` menneskane som tror på overnaturlige ting, spøkelser å sånt. Vi hunder ville ikke hatt fantasi te å få et vedlag med plast te å ble te et spøkelse. Vi har jo fantasi vi au, men først å fremst har vi godt syn, sterk loktesans å veldig god hørsel. Da e` det ikke lett å lure oss. Det e` no ant med pappa stakkar. Han lier sæ best inne i huset når det e` mørkt ude. Det gjør æ au!

Hva e' det som luren der ride i mørke' ?

I dette bildet ser jeg min fars lengsel og savn. Jeg ser hans kraftige never, kjenner lukten av fuktig tauverk, hører jublende måkeskrik mot blå himmel og drønnene av storm og uvær, men også suset i seilene når været var vennlig.

TENN ET LYS

Det er bedre å tenne et lite lys enn å forbanne mørket. (Konfucius 551-479 f. Kr.)

Illustrasjon og tekst Arvid Bergstøl

Alkoholisme besetter sinnet, mørklegger bevisstheten og styrer de valgene en gjør. For 22 år siden, femtifem år gammel, fikk jeg hjelp på A-Klinikken til å velge edruskap. Godt edruskap krever et oppgjør med seg selv og livet en har levd. Hvorfor trengte jeg alkohol? At vonde minner fra barndommen lå der som verkende sår i sjelen? Jeg brukte sårene som unnskyldning og stakkarsliggjøring av min alkoholisme. Men godt edruskap krever at en tar ansvar for alle sine valg og gjør opp med det som gjør vondt. Jeg oppdaget bitre følelser for min far. At min bestemor oppdro meg til å være redd min far, som han var et uhyre. Mitt livs «hukommelse» begynner i 1942. Norge var i krig, jeg var 6 år. En dag sa mamma at hun måtte på sykehus for å ta en liten operasjon. Hun sa det var en bagatell og poengterte at hun ville være hjemme igjen i løpet av få dager. Jeg ble fryktelig redd og den morgenen hun gikk avsted til sykehuset med en liten koffert i hånden, løp jeg etter henne til hjørnet og ropte min fortvilelse etter ryggen som fort forsvant i den mørklagte gaten:

"Jeg håper jeg aldri ser deg igjen!"

Det var noen grusomme ord som hun oppfylte da hun døde på sykehuset et par dager senere.

Da min far kom hjem til huset den mørke ettermiddagen med den vonde nyheten ble han mottatt i gangen av tante og bestemor, mine eldre brødre og meg. Jeg husker tårene som rant fra øynene hans, den grusomme beskjeden, hulking og skrik; ingen merket at jeg stille forsvant innover i huset, krøp under en seng, stakk nesen og gråten inn i støvet, kjente salmiakklukten fra pissepotta, la hendene over ørene og hulket og gråt og brydde meg lite om familiens etterhvert høyere rop: Arvid - hvor er du?

Der og da tok jeg inn i meg en skyldfølelse som var god å ha når jeg drakk. For at jeg var skyld i min mors død med mine forbannede ord: «Jeg håper jeg aldri ser deg mer!» var jeg overbevist om.

Etter begravelsen ble jeg flyttet fra andre etasje hos min far ned til bestemor i første og et par år senere flyttet min far ut av huset, giftet seg på nytt med en ukjent kvinne, leide seg et annet hus, - uten å fortelle det til sine sønner.

»Han skal du ikke ha mer med å gjøre!» sa bestemor bittert. Hun bestemte hva jeg skulle mene, hvem jeg skulle frykte.

Da bestemor døde, overtok min tante meg. Hun var et herlig menneske. Hun støttet meg, inspirerte meg og hjalp meg økonomisk i skoletiden. Men hun kunne bli skikkelig rasende og si: «Flytt til din far! Her kan du ikke være!»

Da ble jeg redd, for til ham ville jeg aldeles ikke.

Det skjedde ubehagelige ting mellom min far og tante som angikk meg da jeg var ungdom, som jeg ikke ville vite noe om. Å skyve sannheter «under teppet» var normalt i familien. Når vi alle, uten min far, var samlet til jul eller noe, var sinne og bitterhet til stede i rommet som usynlige elefanter.

De siste 22 årene har jeg søkt i mitt sinn etter positive minner om min far, men jeg husker nesten ingen ting om ham. Jeg så han nesten ikke selv om vi bodde i samme by. Det var først de siste årene han levde jeg ble litt kjent med ham. Ca.60 år gammel fikk han hjerneslag og ble delvis lam. Et par år etter døde hans kone og min far fikk plass på sykehjemmet i Elvegata, hvor han bodde i noen og tjue år. Det var i de årene jeg besøkte ham av og til. Nesten alltid uten glede, som en plikt. Ofte tenkte jeg: «Hva slags far er du som løp fra ditt ansvar for dine sønner. Fra oppdragelse og tilstedeværelse.»

Han fortalte litt fra sjømannslivet. Om turen rundt Kapp Horn i 1913. Som 19-årig annenstyrmann på barken «Torrey». Turen gikk fra Sør-England til Chile og de brukte 123 dager for å komme rundt Kapp Horn til Chile. Der losset de kol og deretter lastet de salpeter som skulle til Glasgow. Han satt ikke foten i land på elleve måneder. Skuta var utsatt for alt slags vær, men det var ikke bråk om bord, selv om de var 19 mann fra mange forskjellige nasjoner. «Dagene var aldri ensformige, for vi var utsatt for mye uvær, så det var nok å henge fingrene i.» Men det var dårlig med kosten sa han. Under første verdenskrig var han med barken «Superb» som ble senket av en tysk ubåt i 1915. De fikk ordre om å gå i båtene og så ble «Superb» sprengt.

Jeg har ofte angret på en ting. Han ba meg ordne at han ble begravd sammen med sin siste kone. Det ønsket holdt jeg for meg selv og da han døde sa jeg til mine brødre at han ville begraves sammen med mamma.

I min tid på A-Klinikken fikk jeg til oppgave av terapeuten å skrive et brev til min mor. At jeg hadde brukt min skyldfølelse som motiv for å drikke måtte jeg få gjort noe med, sa han. Les brevet på din mors grav, fikk jeg beskjed om. Jeg fikk med min sønn, fant graven og leste brevet, og mens jeg leste kastet jeg blick ned på gravsteinen, så pappas navn, og plutselig kjente jeg et flammende raseri gripe tak. Raseri mot alt han ikke hadde vært, raseri fordi jeg hadde brukt så mye energi på å savne ham, raseri fordi jeg ikke hadde noe farsbilde, ingen familieerfaring, ingen minner om glede og latter mellom foreldre. Raseri mot alt jeg følte han bar ansvar for.

Han var ingen rik mann. Det var noen fattigslige eiendeler som ble delt mellom oss brødre.

Et lite bilde han har laget henger på veggen hos meg. Bildet av barken med navn og minne og fuglen med det lille diktet. I dette bildet ser jeg hans lengsel og savn. Jeg ser hans kraftige never, kjenner lukten av fuktig tauverk, hører jublende måkeskrik mot blå himmel og drønnene av storm og uvær, men også suset i seilene når været var vennlig. Jeg skulle sett dypere i min far. Sett på mennesket med forståelse og ydmykhet, - brukt hans feil som et speil. Skulle ønske jeg hadde vært villig til å kjenne ham bedre.

5 PÅ GATEN

**Vi spurte:
Det går mot høst. Preges du av mørketiden,
i så fall hvordan?**

NANCY

Er opprinnelig fra Bergen, men har bodd i Kristiansand i snart åtte år. –Da jeg bodde i Bergen ble jeg tungsindig og depressiv av høsten og mørketiden, men etter at jeg har kommet hit er dette endret.

- Hvordan kan det skje; det blir jo mørkt her også?

- Jo, men det har noe med lyset og stemningen. I Bergen er mørket mer trykkende, og det folketomt i gatene denne årstiden. Her er det et annet lys, lettere og folk er aktive i bybildet hele tiden. Den sørlandske mørketiden er helt fin for meg!

HARALD

Er filmskaper, friluftsmann, livsbejaende og samfunnsengasjert. – Det kan nok være at jeg sover litt lenger ut på morgenen, men det kommer av at jeg sliter sofaen litt lengre på kvelden før jeg finner senga. Sikkert fordi det er lunt og koselig når mørket senker seg på utsiden. Jeg har aldri følt meg depressiv av denne årstiden.

JOHNNY

Pensjonist, men sosialt aktiv og trives med livet. Han har aldri vært særlig preget av årstiden. – Men det er jo kjedelig med denne høste og vinteren da. Dagene blir kortere. Det blir stort sett å stå opp og få med seg den korte tiden lyset er her. Men jøssenavn: Jeg har ikke noe å klage over verken høst, vinter, vår eller sommer.

REIDAR

Pensjonist. Trives godt på kafé over en kopp kaffe eller 10, der verdensproblemer løses. Heller ikke han mener å bli veldig i moll på grunn av mørketiden. – Det er klart det blir mer søvn, det er vel naturlig i og med at natta blir lenger og dagene korte. Forskjellen på sommer og høst/vinter er at vi kan treffes på utekaféene der vi kan røyke. Om høst og vinter blir det røykfrie kaffetreff.

OVE

Neida. Jeg trives i alle årstidene. Noen timer mer søvn blir det og med at jeg legger meg tidligere enn ellers, ca 22,30. Men jeg står opp klokken 0500 hver morgen allikevel. Hver årstid har sin skjarm Om høsten er det fullt av farger fra trærne vi kan glede oss over, og utover høsten blir det masse torsk å få.

I denne novellen filosoferer pastor ved T5 i Arendal, Svein Arild Reiersølmoen, over livet og frykten for å trå ut av de trygge rammene. Rammer som i utgangspunktet verken gir livskvalitet eller lykke. Mange som bruker rusmidler for å holde ut denne tilstanden, kaller den "et trygt, sløvt helvete". For alt for mange er det en treffende beskrivelse.

DEN STORE DRØMMEN

For ikke så lenge siden og ikke så langt borte, bodde det en noksagt ved navn Vanlig i landet Velkjent. Hver dag var ganske lik den forrige for Vanlig. Han stod opp om morgenen og gikk til sin vanlige jobb. Etter jobben spiste han nesten den samme middagen som han hadde spist dagen før. Så satte han seg ned i godstolen sin og så på boksen som trollbandt de fleste noksagter nesten hver eneste kveld. For det meste skjedde det ikke stort annet i landet Velkjent enn det som hadde skjedd før.

Vanlig syntes rutinene var betryggende. Han gled inn i mengden og mesteparten av tiden ville han bare ha det han hadde. Helt til en dag da han merket en liten nagende følelse av at det var noe stort som manglet i livet hans. Eller kanskje en følelse av at han gikk glipp av noe stort. Han var ikke helt sikker. Den lille følelsen vokste. Og selv om noksagter i

landet velkjent vanligvis ikke forventet det uventede, begynte Vanlig å lengte etter det.

Tiden gikk. Så en morgen våknet Vanlig med at disse ordene ringet i hodet hans: "Det du savner har du allerede". Kunne det stemme?

Vanlig lette og lette. Og plutselig oppdaget han at i en liten krok av hjertet hans lå det en Stor Drøm. Den store drømmen fortalte ham at han som var en noksagt var skapt til å være en viktig person og at han var forutbestemt for store ting. Vanlig grøsset av spenning da det plutselig gikk opp for han at han hadde fått besøk av Drømmegiveren. Han kunne ikke vente med å komme seg på den vanlige jobben og fortelle nyheten til Bestevenn.

Bestevenn så forbauset ut. «det er vel-

dig stort» sa han. - Men hvis jeg var deg ville jeg ikke snakke altfor mye om denne drømmen din. Noksagtene rundt her ville tro du var en tulling, advarte Bestevenn.

Vanlig hadde ikke lyst til å se ut som en tulling. Derfor holdt han etter dette den store drømmen for seg selv. Etter en tid begynte han å lure på om han kanskje ikke hadde mottatt en stor drøm allikevel. Kanskje han bare hadde funnet på alt sammen. Og han ble mer og mer trist for hver dag som gikk.

En kveld dro Vanlig til foreldrene sine etter jobben for å se på boksen. Men boksen deres var ødelagt, så det var veldig stille i huset. Det var ekstra stille fordi moren hans var ute for å handle. I stillheten begynte Vanlig å tenke på drømmen sin igjen. Han kikket bort på faren sin som satt i godstolen sin og stirret

på en side i noksagtnytt. Kanskje han kunne hjelpe?

- Far, sa Vanlig, og før han kunne legge bånd på seg, hadde han begynt å snakke om Drømmegiveren og den store drømmen sin.

- Jeg ble skapt for å være noen og utrette store ting, sa han, og så fortalte han navnet på drømmen sin. Mens han snakket skalv han i stemmen. Han var sikker på at faren kom til å le eller kalle han en tulling. Men faren gjorde ikke det. I stedet sa han:

- Jeg er ikke overrasket over at du sier disse tingene.

- Er du ikke?, sa Vanlig forbauset.

- Nei, svarte faren. - Du har hatt den drømmen siden du var liten. Husker du det ikke? Du pleide å bygge den samme drømmen med pinner og leire utenfor dette huset.

Da husket Vanlig det. Han hadde alltid hatt drømmen sin! Det var det han alltid hadde villet gjøre og det han alltid tenkte at han var god til. Øynene hans ble fulle av tårer.

- Far, sa han. - Jeg tror jeg er født til å gjøre dette.

På veien hjem fikk Vanlig en overraskende ide. Kunne det være slik at drømmegiveren gav alle noksagter en drøm, men at det bare var noen få som grep tak i den, og enda færre som forfulgte den? Jo mer han tenkte på det jo sikrere ble han på at det måtte være sant. Og en ting var Vanlig sikker på; han skulle finne en måte å forfølge den på.

Tiden gikk og endelig en morgen var han klar. Så fort han møtte Bestevenn buste han ut med nyheten. Bestevenn så bekymret ut.

- Du vet like godt som jeg at nok-

sagter som forfølger drømmer forlater Velkjent. De drar av sted som tullinger ut i det ukjente, og den reisen er jo alt annet enn fornuftig og sikker. Hvorfor skulle du forlate Velkjent? Det er jo så behagelig og trygt her. Dessuten har du alltid bodd her.

- Men min store drøm er for viktig og for fantastisk til å gå glipp av, sa Vanlig.

- Så du har tenkt å bli en drømmer? Spurte Bestevenn.

- Jeg er en drømmer og i morgen begynner reisen min, og du Bestevenn, la han ivrig til. Du kan få godstolen og boksen min. Og med dette gikk Vanlig sin vei mens han nynet på en melodi han aldri før hadde hørt.

"MIRAKELMEDI SINENS" BIVIRK NING

ULIKE TYPER LAR MEDSINER BLIR AV MEDIA OG DELER AV BEFOLKNINGEN FREMSTILT SOM MIRAKELMEDISIN SOM SKAL FÅ NARKOMANE FRI FRA AVHENGIGHETENS LENKER. MEN BIVIRKNINGENE ER MANGE OG SKUMLE.

Tekst og foto: ODDMUND HARSVIK

Terje Olsen er narkoman jeg aldri ser rusa på byen. Han har i flere år gått på subutex, og får en bedre hverdag enn han hadde uten. Men det er også store bivirkninger som slår ut på hans fysiske helse:

- Jeg hovner opp i kroppen. Se på armene mine, oppfordrer han. Og jeg trenger ikke bruke forstørrelsesglass for å se "Skipper'n-armene".

Terje har gått på vanndrivende i over ett år, likevel kjennes armene ut som trestokker, og ser også slik ut.

- **Er dette vanlig blant Lar-pasienter? spør vi.**

- Det er i alle fall ikke uvanlig.

- **For meg ser det ut som "bomskudd"?**

- Ja, det minner om det. Men dette skjer ikke bare blant brukere som tar Lar-medisinen med sprøyte, eller har sidemisbruk, eller tar mer enn anbefalte doser. Selv går jeg på en

24 mg-dose. Men også de som går på halvparten, 12 mg, får vann i bein og armer.

Terje understreker at han ikke kan bruke andre lignende medisiner, som de nyeste subutexene eller på subuxone på grunn av allergi. Han blir sterkt utsatt for hodepine og kvalme av disse medisinene. Han tror heller ikke det hadde gjort noen forskjell, og det kan han ha rett i.

En av Klar-selgerne fikk for en tid siden så sterk betennelse i den ene beinet at han fryktet det måtte amputeres bort. Han lovet seg selv å aldri mer "skyte" medisinen, fordi han trodde det var et bomskudd, noe det ifølge legen ikke var.

Terje poengterer at folk får opphovnede armer, hender, føtter, bein uavhengig av om de setter medisinen med sprøyte (skyter), eller tar den oralt, legger den under tunga.

- Dette er noe som svært mange rammes av, sier han.

Vi har fått opplyst at en fra miljøet har miste en arm etter det som blir ansett være et bomskudd med subutex

Forklaring: Å sette et skudd, eller skyte medisinen, betyr å løse opp tablettene og sette den inn med sprøyte. Bomskudd er å bomme på blodåren og treffe et senefeste. Gis ofte alvorlige betennelse.

Billedtekst: Terje har vært til og fra på subutex, men har vært på medisinen de fire siste årene i strekk. Selv etter ett år på vanndrivende, kjennes armene ut som treklubber, på grunn av at huden strammes av presset fra vannet

DA SOLEN GIKK SIN VEI

Den gang da solen gikk sin vei.
Vendte sitt ansikt fra meg
og tok fra meg all min varme.
La bak seg en verden av skygger
og tørket alle elver.
Stjal hele mitt livsgrunnlag og gjemte seg bak skyer.
Regn, som sakte bløt opp jorden,
glattet ut mine sår.
Små spirer kom til syne,
som håp om en ny dag, fylt med solskinn.
Skyene ruver fortsatt
til fargene atter inntar verden.
Forsterket av ny næring
fra regn
og solstråler
som kikker prøvende fram bak skyene.
Skyen brister.
Strimer av lys
som varmer meg over det hele.
Lokker fram et smil.
Strekker seg forsiktig over ansiktet.
Stormen er over.

I LY AV MØRKET

I ly av mørket
som etter sigende kommer for å dekke over
det som har ligget urørt av tidens tann,
trygt begravet
med ønske om aldri å bli funnet.
Svøpt inn og tildekket
i påvente av evigheten,
ventende på en morgendag som aldri kommer,
nåtid man ikke eier
og fortid som aldri var.
Livets spørsmål gir aldri konkrete svar
på det som var,
er
kommer.
Mennesket,
det er oss.
Svarene,
de har vi.

Begge diktene er skrevet av Hanne Einang

TØFF KJÆRLIGHET

Jeg har valgt å dele bregrepet tøff kjærlighet opp i tre ganske ulike deler. Dette for å nå så mange som mulig, i en gjenkjennelse av deres tøffe kjærlighet. Tøff kjærlighet er ord man gjenkjenner ut fra hvor en selv er. Men det er sjeldent noen er på samme sted.

av Hege A Aarvold Flottorp

Jeg orker ikke mer, snøftet jeg. Med tårer drøppende og snørrbrems under nesa. At jeg led var der lite tvil om. At det var vondt likeså. Det var synbart og hørbart.

Gjennom manglende latter, manglende initiativ, manglende selvtilitt, manglende trygghet, manglende tilhørighet og manglende håp om at neste måned, neste uke eller neste dag ville bli noe bedre. At jeg svevde i en tilværelse av maktesløshet, med følelsen av svik, fornedrelse, verdiløshet og der mangelen på håp var totalfraværende var der liten tvil om.

Handlingslammelsen svevde rundt mellom tomme ølbokser, sigarettasken og korken på spritflaska. Huset var et tomrom der alt fokus var rettet mot et enkelt menneskes ve og vel. Og det var ikke meg. Jeg var stille dansende tåpissbalett for å ikke provosere. Jeg fant ikke lenger trøst og evne til å ta meg sammen gjennom å tenke at der finnes da de som har det verre.

Alle ord var sagt. Jeg hadde målt meg og veid meg opp mot alkohol og tapt. Jeg hadde stilt ultimatumet: Meg eller flaska. Og flaska vant. Festen vant.

Og målt mot svirende glade festvenner, var selskapet med en gråtende, selvm-edlidende meg heller kjedelig selskap. Jeg var målt og veid og kom til kort, over en flaske sprit. Riktignok XO Cognac og Gammal Oppland, og da har man tapt så mye at der er ikke mer. Annet enn handlingslammelse som holder en tilbake. Handlingslammelse fordi ens verdi, målt i sprit, ikke engang var verdt panten på flaska han ikke gadd levere på polet, men kastet rett i dunken.

Tøff kjærlighet?
Hørte jeg at dette var tøff kjærlighet? Jo-takk.
Den kjærligheten jeg skylder på, holder

meg fast i ett slikt forhold, og den er tøff. Og verdiløs, for meg. Og for en ruset deg. Tøff for deg er den kjærligheten først den dagen du sitter der edru, med tomflaska og ser hva du mistet. Fordi jeg gikk stille og rolig ut av huset og ut i livet, mens du var på fest. Og lot deg sitte tilbake med valget ditt og dets sanne konsekvens.

II
Skal du dumpe en alkoholiker, er det dertil tidspunkt som er mere egnet enn andre, litt ut fra vinklinga du vil sette på det. Der er noe med dette; å gå fra ett menneske som overhode ikke greier se deg gjennom tåkesløret fra rusen, eller bunnen av glasset.

Du er der nok, men som et spøkelse. Et tyende fra svunnen tid, som er der for å dekke basalbehovene som mat, drikke og stundom litt sex. En vil markere det, en vil det skal synes og merkes, om enn bare litt. Nå kan en legge dette fra seg å si det ikke spiller noen rolle. Men, jo. Har man vært verdiløs og usynlig lenge nok, og ikke fått enkle behov dekket over år, da hadde det vært litt godt å i hvert fall høre: "Går du"?

Og fått svart: "Ja"! Og fått en liten reaksjon ..hvertfall tilsvarende et knottes-tikk før man lukker døra bak seg. Bitre menn sier gjerne at det er kvinnen som går. Men i alkoholikerens tilfelle stemmer ikke dette helt.

Han har gått på så mange fester og vært så bortreist i rus at han neppe kan beskyldes for å ha vært tilstede, selv om han var hjemme.

Da er det kvinnen som fysisk går. Mannen har vært bortreist lenge.

Tidspunktet ja. Under oppkjøring til en fest kan du bare glemme det. Da står festen i fokus og du er som en svermbier en skal vifte vekk.

Ikke fordi de stikker så veldig, men de er ett irritasjonsmoment.

Det er da du forsøker ødelegge alt moro, det er da du er haleheng, det er da du kastrerer en jovial, livsglad mann. Det er da du stiller kravene, forteller om konsekvensene og slikt som ikke biter på en plass.

For Mekka ligger der, Jesus i en flaske sitter og spør: "Shaken or stired"? Da er du likevel intet. Så hold ut litt til. Når han kommer sidelengs inn døra, med en sko i lomma, smekken åpen og med ett glassaktig blikk, halveis gående, halveis krypende, da har du allerede lært at det er mest lønnsomt å holde kjeft.

Det stemmer fortsatt. Og i første døgnets bakrus er det og nok så nytteslaust.

Da har han jo akkurat vært på fest, og føler seg så dårlig og er så egenfokusert at om du går, så er det kun en sann lettelse. Alt det da betyr, er at han slipper ta to paracet for å dempe hodepinen du gav ham da du snakket. Ordene vil han aldri ta inn over seg likevel, og at du blir borte er en sann lettelse. Nei, du vil vente til mandagen. Mandagen er selveste gromdagen. Han står stødig på bena etter siste sjøslag, og neste fest er enda ikke avtalt.

Det eneste som kan dempe avskjeden er de daglige pilsa, de i smug, eller den han drikker mens du ser på. Så du setter deg ned for å ta alvorspraten. Etter middagen, etter middagsluren, der ordene dine, tankene dine og smerten din kommer til uttrykk, iblandet nok en krig, nok en knivstikking, nok en meningsmåling fra tv-en, da sier du det:

"Jeg tror ikke vi har noen fremtid".

Med ett halvt blikk på en lekker værøppleresdame, et halvt blikk på deg, gulpene på et surt oppstøt og ergrelse over en smått tilbakevendende hodepine, forteller han deg at han elsker deg.

Nå skal han drikke mindre, ta seg sammen og ber om unnskyldning for alt. Det er jo da du skal gå. Når alt ordner seg.

Det er akkurat NÅ han vil merke det om du går. Går man, når kaka kommer på bordet. Når man har sett kirsebæret langsomt modnes og det henger der rødt, rundt, duggvått og fristende, så spiser man det ikke. Når mannen man elsker, lover å bli en mann verd å elske, er det da du skal gå? Eller skal du henge litt til for å se at du ikke mister den fantastiske personen du engang møtte?

Ett år har 52 uker.

Etter ett år har du vært gjennom dette 52 ganger. Etter to år har du opplevd det 104 ganger. Så kan du jo gange deg oppover. Trekke fra alle de gangene det skjedde gode positive ting. Og så smått se omrisset av antallet skuffelser.

Og i et plutselig flammende sannhetsøyeblikk, ala brennende busk på Mosesfjellet, se det:

Du kan ikke gå nå, fordi du ikke gikk før. Du sitter fast i et klistet av basisen fra sex on the beach, kaffilikør og sukkerkliss, svømmende i en dam med søle ispedd gammel Jagermeister på bunn - i mellom vannliljer med rørepinner fra Irish coffey-glassene, i en pøl av øl. Skjelvende kryper du på land. Og spør forsiktig, kan noen se meg?

Spiller jeg noen rolle?

Hadde noen merket det, om jeg bare hadde sklidd stille under, eller ville jeg vært som en flue som flystyrta i ett øl-glass en varm sommerdag? Hadde det vært innomhus ville ølet blitt tømt rett i vasken. Siden det er utomhus, fisker en flua opp, hiver den på bakken og knuser den under skoen. Tøff kjærlighet?
Jo, denne kjærligheten er tøff.

III
Døra smalt igjen etter den unge mannen. Hardt. Han var ikke den som gråt. Det hadde faren lært ham. "Menn gråter ikke". Men denne gangen var veien ned gata tung å gå, og han gråt høylydt. Såre hulk, høye lyder av sjel i smerte og en genserarm som tørket snørr og tårer. Han sto litt i gården, med ansiktet vendt mot huset. Som om han håpet døren skulle åpne seg og mamma komme ut for å tørke

nese, sette på plaster og gjøre alt godt igjen.

Liksom da han var tre år og nabogutten hadde tømt bøtta med sand i hodet på ham, eller da han kanta på sykkel og kneet blødde. Selv da, gråt han ikke som nå. Etter litt gikk han. Og ble borte.

Man kan ha klump i magen, man kan ha klump i halsen. Jeg hadde begge steder. Jeg kan ord. Jeg kan leke med dem, sette dem sammen og gi dem mening. Men følelsen jeg den gangen hadde, kan man ikke sette ord på. For de ordene er ennå ikke oppfunnet. De ligg der, samlet til en bylt i sjelen, og har blitt til et arr og et minne som aldri kan hviskes ut. Dagen da jeg overlot ansvaret for eget liv til han jeg engang gav liv til.

En kald dag i november. Han hadde ingen steder å gå. Han hadde ingen penger. Han hadde ingen klær med og gikk på hullete joggesko. Han hadde kun seg selv og valgene han hadde tatt som ledet fram til denne dagen. Rusen hadde tatt fra ham det meste hos de aller fleste.

Tøff kjærlighet i 12 kuldegrader i tynn genser, badet i sollyset fra en kald november-sol. Jeg så ham frosset ihjel i søvne, Jeg følte hatet hans. Ensomheten. Sviket mitt. Jeg fantaserte om hans liv og hans død.

Jeg hadde en uro inni sjelen som stoppet livet mitt fullstendig. Det var altopp-slukende, sjelevregende og så smertefullt at selve livet mitt ble verdiløst og menneskene rundt ikke eksisterte. Til jeg fikk høre gjennom ryktebørsen han hadde funnet tak over hodet Hos en venn.

Da fant jeg igjen en slags kontroll Over meg.

For en stund om gangen.

Tøff kjærlighet?

Tøff kjærlighet er når en åpner hånda som tviholdt sitt barn for å ikke drukne helt, og slipper dette barnet ut i frådende vannmasser og sier SVØM FOR LIVET.

Når det ikke engang greier bevege armer og ben.

Resten av livet står du der, og håper du gjorde det rette, og at barnet ditt greier seg.

KLARS MUNTRE SIDER

PÅ GOLFKLUBBEN

En gjeng med golfspillere er samlet i garderoben. En mobiltelefon ringer, og en mann svarer den i høyttalermodus, mens han snører skoene sine. Alle andre kan dermed lytte til samtalen!

Mann: - Hallo!

Kvinne: - Hei kjære, det er meg. Er du i klubben?

Mann: - Ja! Kvinne: - Jeg står på Aker brygge og har funnet en skjøøønn lærjakke. Den koster bare 7.500,- kr. Er det OK at jeg kjøper den?

Mann: - Ja da, naturligvis, hvis du liker den så godt, så ...

Kvinne: - Siden jeg har deg der, så var jeg også innom Mercedes for å få montert en ny stjerne. De hadde akkurat fått inn 2013-modellen, og de hadde en kjempetilleggs sort SL500. Akkurat en sånn jeg alltid har ønsket meg!

Mann: - Hva kostet den?

Kvinne: - 2.200.000,- i standardutgaven.

Mann: - OK, så kjøp den da, men til den prisen må du få med vinterdekk. Kvinne: - Tusen takk, kjære. Du er nå søt og. Så var det bare en ting til. Det huset vi så på i fjor er til salgs igjen til 10.500.000,- kr.

Mann: - OK, tilby dem bare 10 mill kr. De vil de sikkert akseptere! Hvis ikke så gi dem de siste 500.000,-. Det er jo en OK pris!

Kvinnen: - OK. Vi sees senere. Jeg elsker deg!

Mannen: - Ha det bra. Jeg elsker deg også!

Telefonsamtalen slutter. Alle de andre mennene i garderoben stirrer måpende på ham, inntil mannen sier med et stort smil:

- Er det noen som vet hvem som eier denne telefonen?

LØGNKLOKKER

En mann døde og kom til himmelen. Da han stod ved himmelportene, så han en svær vegg med klokker bak seg. Han spurte St. Peter: - Hva er det med alle disse klokkene?

- Det er løgnklokker, alle på jorden har en. Hver gang du lyver, vil viserne bevege seg. svarte St. Peter.

- Å? sa mannen forundret. - Hvem sin klokke er det? spurte han.

- Det der er Moder Teresa sin, svarte St. Peter. Viserne har ikke beveget seg, som forteller oss at hun aldri i sitt liv har løyet. fortsatte han.

- Wow, det er utrolig, sa mannen. Og hvilken er det sin, da? St. Peter svarte kjapt:

- Det der er Abraham Lincoln sin klokke. Viserne har beveget seg kun to ganger, som forteller oss at han har løyet to ganger i hele sitt liv. Mannen ser seg undrende rundt, og spør:

- Men hvor er den norske statsministeren sin klokke?

- Ah, den står på mitt kontor. Jeg bruker den som takvifte.

INNSPARINGA I HELSEVESENET

Telefonen ringte hjå Olsen:

- God dag, det er Marie Olsen.

- Hei, eg ringer frå Blodbanken. Mannen din, Petter Olsen var hjå oss i går for å ta blodprøver...

- Ja, kva så?

- Me har diverre hatt et lite arbeidsuhell. Me hadde og ein annan Petter Olsen hjå oss i går, som tok blodprøver. Beklageligvis er båe personnummera uleselege på prøvene. Sikkert eit printerproblem...

- Må han koma attende for nye prøver då?

- Diverre, med dei nye kostnads kutta i helsevesenet, kan me berre ta blodprøver ein gang i kvartalet, pr person.

- Ja vel? - Difor må eg diverre koma med dårleg nytt. Mannen din har anten HIV eller Alzheimers.

- Men det er jo fryktelege! Kva skal me gjera no då?

- Me rår til at du tek mannen din med til sentrum og forleter han der. Finn han vegen heim av seg sjølv, så ikkje ha sex med han!

SIKKERHETSINSTRUKSER PÅ FLY

Alt for sjelden anstrenger betjeningen seg i å gjøre sikkerhetsinstruksjoner og annonseringer over høyttaleranlegget underholdende. Her har du noen ekte eksempler på hva som er sagt utenom de kjedelige, sedvanlige instruksene.

<1>

På en flytur med Southwest (som ikke har noen nummererte seter så du velger selv hvor du sitter) så hadde passasjerene beslutningsvegring på hvor de skulle sitte. En flyvertinne annonserte til slutt følgende over høyttaleranlegget:

- Folkens, hør nå her. Vi er ikke ute og handler møbler, finn deg en stol og sett deg ned i den.

<2>

Det kan være 50 veier å forlate din elsker, men det er kun 4 veier ut av dette flyet.

<3> E

tter en spesielt brutal landing under et tordenvær i Memphis annonserte en flyvertinne følgende:

- Vennligst pass på når du åpner luken over deg da etter en landing som denne så kan du være 100% sikker på at alt har flyttet på seg.

<4>-

I tilfellet et plutselig tap av kabintrykk vil masker komme ut fra taket. Stopp å hyle, ta tak i masken og plasser den over ansiktet ditt. Hvis du har et lite barn med deg, sørg for å ta på deg selv masken før du hjelper barnet. Hvis du reiser med mer enn ett lite barn, velg din favoritt.

<5>

Ettersom du forlater flyet, vennligst sørg for å samle sammen alle tingene dine. Alt som blir etterlatt vil bli fordelt likt mellom flyvertinnene. Vennligst ikke gå fra barn eller ektefeller.

<6>

Fra piloten under hans velkomstmelding: - Delta Airlines er stolte over å ha de beste flyvertinnene i markedet. Dessverre er ingen av de med på denne flyturen.

<7>

Hørt på en Southwest Airlines flytur rett etter en svært hard landing i Salt Lake City. Flyvertinnen tok opp mikrofonen og sa:

- Det var litt av en smell, og jeg vet hva dere alle tenker. Jeg er her for å fortelle dere at det ikke var flyselskapets feil, det var ikke pilotens feil, det var heller ikke flyvertinnenes feil. Det var asfalten.

<8>

En annen kommentar fra kabinpersonale på en langt fra en perfekt landing:

- Vi ber dere bli sittende inntil kaptein Kenguru spretter oss til terminalen.

<9>

En pilot skrev i en rapport at på en bestemt flytur hadde han landet flyet temmelig hardt ned på rullebanen. Flyselskapet hadde en regel som krevde at styrmannen sto i døren mens passasjerene forlot flyet, med et smil og meldingen: "Takk for at du fløy med vårt flyselskap". I lys av sin elendige landing hadde han vanskeligheter med å se passasjerene i øynene med den tanken at noen garantert ville ha en spydig kommentar. Omsider hadde alle gått av flyet bortsett fra en liten eldre dame med en stakk. Hun sa:

- Unnskyld, men er det greit at jeg stiller deg et spørsmål?

- Å, ja selvsagt frue, sa piloten. - Hva lurte du på?

Den gamle damen sa:

- Landet vi eller ble vi skutt ned?

<10>

Etter en brutal landing i Phoenix kom en av kabinpersonalet på høyttaleranlegget med følgende melding: - Damer og herrer, vennligst bli sittende inntil kaptein Krasj og mannskapet har bragt flyet til en skrikende stans foran gaten. Og når røyken fra dekkene har lettet og varselalarmen har stilnet, vil vi åpne dørene og du kan bane deg vei gjennom vraket og inn i terminalen.

<11>

Overhørt på en Southwest Airline flytur.

- Damer og herrer, hvis du ønsker å røyke så er røykeseksjonen på dette flyet ute på vingen, og hvis du kan tenne den så kan du røyke den.

<12>

Et fly tok av fra Kennedy Airport. Etter å ha nådd en komfortabel marsjhøyde, kom kapteinen med en annonsering over høyttaleranlegget:

- Damer og herrer, dette er kapteinen. Velkommen til Flight Number 293, nonstop fra New York til Los Angeles. Været forut er bra og dermed skulle vi ha en jevn og rolig flytur. Len dere tilbake og slapp av... Å SVARTESTE!

- stillhet

- trykkende stillhet

- Etter noen minutter kom kapteinen tilbake på høyttaleranlegget og sa:

- Damer og herrer, jeg beklager hvis jeg skremte dere i sted. Mens jeg snakket med dere så greide flyvertinnen uheldigvis å søle en kopp med glodvarm kaffe i fanget mitt. Dere skulle sett hvordan jeg ser ut foran på buksen min! En passasjer fra økonomiklassen ropte:

- Det er ingenting! Du skulle sett baksiden av min!

SÅ BAKER VI

MATBLOGG: Gatemagasinet Klar har fått en ny skribent: Olav Birkeland, bosatt i Mandal, men opprinnelig fra Kristiansand, er en av landets absolutt mest leste matbloggere, hobbykokken.no. Han vil fremover skrive eksklusivt for Klar.

Denne gangen skal jeg vise hvordan å lage et brød som er veldig populært for tiden og som kan lages i mange forskjellige varianter. Det er et brød som kalles på norsk for eltefritt grytebrød, men det har sin opprinnelse fra USA ihvertfall i nyere tid. I Norge er det matbloggeren Ina Johnsen som kanskje er mest kjent for denne typen brød, hun har til om med skrevet en egen bok om det som heter «Eltefritt brød og himmelske kaker».

Det er mengden væske, gjærmengden og hevetiden som skiller dette brødet fra de fleste andre. Man bruker mer vann enn det de fleste er vant til, mindre gjær og deigen skal heve i 12-18 timer. Som navnet tilsier skal det heller ikke eltes, men deigen skal bare røres med en sleiv til alle ingrediensene er samlet, ca. 1 min.

OPPSKRIFTEN ER SOM FØLGER:

1 liter hvetemel
(1 liter hvetemel = 600 g)
1/2 liter vann (kaldt)
1/3 ts tørrgjær 1 ts salt

FREMANGSMÅTE:

- Bland sammen alle ingrediensene med en sleiv til du får en jevn masse – det tar ca. 1 minutt.
- La blandingen stå å heve over natten, men minst 12 timer, med plastfilm over.
- Ta mel på kjøkkenbenken og hell deigen ut av bollen.
- Ha litt mel oppå deigen også og strekk den litt utover. Brett deigen inn mot midten to gangen, snu deigen en halv gang og gjør det samme en gang til.
- Ha deigen over på et melstrødd bakeark med brettekantene ned og sett en stor bakebolle over deigen. La heve ytterligere i 90 minutt.
- Når de 90 minuttene har gått setter du en støpejerngryte med lokk inn i ovnen og skrur på temperaturen til 250 grader.
- La gryta stå inne i ovnen i en halv time.

Ta ut gryta og ta av lokket. Ta godt tak i deigen og ha den oppi gryta – pass på at du ikke brenner deg. Ta på lokket og stek på 250 grader i 30 minutt.

- Ta deretter av lokket og stek videre i 15 minutter, men på 200 grader.
- Ta ut brødet etter tilsammen 45 minutter. Vend det ganske umiddelbart ut av gryta og over på en rist. La det kjøle seg ned til romtemperatur.

Det feier en bakebølge over landet og det er bare å hoppe på. Serien «Hele Norge Baker» ble en stor suksess for TV3 i vår, og det er flere enn meg som gleder seg til sesong to som kommer til høsten. Det er mange som liker å bake forskjellige typer brød, kaker og småbakst, men det er liksom en ting som mange frykter mer enn noe annet: gjærdeig.

CHIABATTA

- Hvis du vil lage ciabatta med samme deig som fremgangsmåten som følger:
- Bland sammen alle ingrediensene med en sleiv til du får en jevn masse – det tar ca. 1 minutt.
- La blandingen stå å heve over natten, men minst 12 timer, med plastfilm over.
- Ta mel på kjøkkenbenken og hell deigen ut av bollen.
- Ha litt mel oppå deigen også og strekk den litt utover. Brett deigen inn mot midten to gangen, snu deigen en halv gang og gjør det sammen en gang til.
- Ha deigen over på et melstrødd bakeark med brettekantene ned og sett en stor bakebolle over deigen. La heve ytterligere i to timer.

Ta vekk bakebollen og flipp deigen forsiktig rundt slik at den ligger på kjøkkenbordet igjen.

Del deigen i to like deler med en kniv eller deigskrape og form deigen med hendene til avlange ciabatta. Legg de to delene over på et bakebrett med bakepapir.

La det etterheve i ca. 15 minutter. Denne tiden kan du bruke til å ta litt oppvask og ikke minst til å skru på ovnen til 250 grader.

Sett ciabattaene i ovnen på 250 grader i 15-18 minutt. Du tar dem ut når de er gyldenbrune.

Serveres med ditt favorittpålegg.

SOUTHERN GIRLS

GIR UT SIN FØRSTE FELLES PLATE

Dette er Southern girls: Lene Tønnessen, Helga Hægeland og Nina P. Munksgaard

- OG OM GUTTA I MUSIKKMILJØET KAN HOLDE PÅ TIL 'LANGT OPP I ÅRENE', SÅ ER DET JAMMEN INGEN GRUNN TIL AT IKKE OGSÅ VI JENTER SKAL KUNNE GJØRE DET SAMME. VI ER STERKE OG BRUKER VEL GIRL-POWER'EN FOR Å VISE AT VI KAN VI OGSÅ!!

Jentene har alle egne utgivelser bak og fra tidligere. Men denne cd'en er den første vi gjør sammen etter at vi dannet jente-trioen for omlag fire år siden. Det har vært et spennende prosjekt hvor vi har samarbeidet tett med John Beland fra Texas, som er produsent på plata. To ganger har han vært i Norge i forbindelse studioinnspillinger. Først i November i fjor, og så en gang i juni i år.

John Beland er kanskje mest kjent fra den verdenskjente gruppa Flying Burrito Brothers. Men han har også en meritliste som er "til å dåne av", ifølge Southern girls. Han har jobbet med navn som Linda Ronstadt, Dolly Parton, Kris Kristoffersen, Garth Brooks, Elvis Presley, Waylon Jennings og en rekke verdenskjente artister.

- Så vi følte oss i trygge hender da han sa 'ja' til å jobbe med oss. Det er en ære for oss å ha ham med på lag. Les gjerne mer om ham på www.johnbeland.com. Vi er ekstremt stolte av at han ville komme den lange turen til Norge for å være med på Releas-konserten vår - som vi hadde den 27. september.

Cd'en er en country-pop/country-rock plate med en del nye originallåter. Lene Tønnessen har skrevet tre av sangene og er blitt utrolig fine. John Beland har skrevet fire låter til dette prosjektet.

- Det har vært utrolig spennende å være med på å forme låtene fra begynnelse til slutt. Vi synger jo mye harmonier og har vel stått ganske fritt i hvordan vi selv har ønsket å fordele stemmene på de ulike låtene. Ingen tvil om at stemmene klinger bedre og bedre sammen jo lenger vi holder på. Vi føler oss skikkelig samkjørte nå, og koser vettet av oss på scenen.

Jentene ønsker å formidle noe av sin egen musikkglede til publikum gjennom plata, også når de står på scenen. - Vi har det alltid så gøy sammen, og vi elsker å opptre.

Den administrative biten av dette prosjektet har vært ganske tøff, og jentene visste kanskje ikke helt hva de gikk inn på da vi satte i gang. Men de mener selv at de er sterke og tøffe jenter som ikke gir seg. Og vi har de sannelig klart det!

- Og om gutta i musikkmiljøet kan

Bildetekst: Produsent og låtskriver, John Beland har jobbet med de største. Nå produserer han låter til Southern girls

holde på til 'langt opp i årene', så er det jammen ingen grunn til at ikke også vi jenter skal kunne gjøre det samme. Vi er sterke og bruker vel Girl-power'en for å vise at vi kan vi også!!

Dermed slår de fast at de ikke har planer om å gi seg, selv om de er tre godt voksne jenter. - Sangen er

en udelt glede og den gir oss både inspirasjon og krefter til å fortsette. Sang burde blitt rekvirert på blå resept. For sang og musikk er sunt og bra for det aller meste! Det har vi jammen selv erfart så det holder.

De mener at skiva er blitt råbra! Og det er bare å anbefale den til alle som liker denne typen musikk. Den er nok for det litt voksne publikum utfra låtvalget vårt. Men sjekk den ute og få dere en liten overraskelse, oppfordrer jentene..

- Vi er stolte over resultatet vi sitter med i hånden, selv om det til tider har føltes som om det ble i meste laget papirarbeid og registreringer. Dette er jo ting vi ikke har vært vant til å måtte ordne opp i selv, men kanskje det er nettopp derfor at vi er så ekstra godt fornøyde med resultatet.

Plata er spilt inn litt her og litt der. Beland har jobbet med kompet i Texas, sangpålegg er gjort i Norge, i studioet til Per Kjetil Farstad, trommisen er fra California og mastering er gjort av Bill Douglass i Colorado. Coveret er laget av Odd Magne Myre hos Artpilot, og selve trykkinga hos Sanden Media.

- Så du ser; verden er blitt så mye mindre på denne måten også. Det å lage felles musikk over landegrensene er liksom ingen big deal lenger overhode.

Skiva heter 'A Little Bit of This-a Little Bit of That' og er foreløpig å få kjøpt privat hos

nina.munks@gmail.com
helga_haegeland@msn.com
Holtevelvaere@gmail.com

tiden etter

vi erkjenner at tiden setter sine spor
tiden etter at det myke morgenlyset og de
meningsfylte minnene er fordampet
og øyeblikket har festet seg
tiden da vi spør om vi husker hva som hendte
tiden som skulle vare evig
men som ikke gjorde det
tiden i sikle og blonde våkenetter
tiden uten kart og kompass
tiden som legger armene rundt fremtiden
tiden som lokker til stillhet med hjertesukk
tiden da vi forstår at tiden etter tiden er viktigst
tiden som det koster å overleve
tiden med svangre minner i dypet

finn gledene

finn de små gleders storhet
dem du så vidt skimter under tuntreet
dem du ikke bevilger deg nok tid til å nyte
dem du lar skyggene i hukommelsen begrave
dem du leter etter men som
du uavlatelig ikke ser
de gavmilde gleders brønn
de som du drikker deg utørst av men unnlater
å prioritere eller arkivere i tankene
finn dem før alle gleder tørrer ut
og før bebreidelsens netter
lokker deg i graven

så du havet i dag

så du de salthvite dråpene i kjølvannstripen
den bittelille skremmende store verden
den man så vidt kan skimte der nede i dypet

så du den årtusengamle kilden den veldige muskelen
som hevet seg og senket seg

så du vingene de skinnende hvite vingene
på det istykkerslåtte speilet

så du bølgene som ble til skum på berget
så du de bortgjemte vikene de glødende øynene

så du havet under tareskogen det vakre det farlige
det livgivende det dødbringende

så du havet i dag

Alle dikt skrevet av Åsmund Olaf Unhjem

På denne siden kan selvhjelpsgrupper i Agder, inne rus og psykiatri, melde fra om møter og annet viktig som skjer innen feltet.

NOE DU LURER PÅ?

NA-gruppen "Åpen Dør" avholder åpne møter hver onsdag fra kl. 18.00 til 19.00. på ungdomsloftet i Lund kirke (Marviksveien 5) i Kristiansand.

Møtene er vanlige delingsmøter der ordet går rundt. Etter oppstarten i slutten av mai, har vi hatt godt besøk av både rusavhengige, pårørende og fagfolk. Alle er velkomne.

Hver siste onsdag i måneden, åpent fra kl. 19.00 til 21.00, holder AA-gruppene i Kristiansand åpne møter. En tørr alkoholiker forteller sin historie, og det blir informert om hva Anonyme Alkoholikere gjør og ikke gjør. Møtene er spesielt beregnet for folk som er nysgjerrige på om sin egen eller venners drikking er i faresonen. For pårørende, arbeidsgivere, venner, sosialarbeidere, leger, psykiatere og andre helsearbeidere. Men alle er velkomne. Møtet holdes i lokaler tilhørende Mølla på Grim.

Al-Anon er selvhjelpsgruppene til pårørende og venner av alkoholikeren. Her er møteoversikt, hentet ut fra selvhjelpsgruppens hjemmeside.

VEST-AGDER - DISTRIKT 7

Distriktsmobil: 905 81 822

Kristiansand Al-Anon

Mandager 19:30 på Lahelle skole,
Østerveien 18
Torsdager kl. 19:30 i
Gyldengården, Gyldenløvesgt 23
kristiansand.alanon@gmail.com

Kristiansand Alateen

Møter: Mandager: kl. 19.30
Lahelle skole, Østerveien 18

Mandal Al-Anon

Møter: Mandager 19:30
Tidemansgården, Tidemansgt. 1

AUST-AGDER - DISTRIKT 8

Distriktsmobil: 906 43 005

Arendal Al-Anon

Møter: Mandager kl. 19:30
IOGT, Nygaten 3, 3. etg

TELEMARK - DISTRIKT 8

Distriktsmobil: 906 43 005

Kragerø Al-Anon

Møter: 1. og 3- tirsdag i mnd, kl.
19:00
Elims Lokaler, kirketomta

Skien Al-Anon

Møter: Mandager kl. 19:00 - 21:00
Sted: Ole Kallemstgt. 28
Tlf: Berit: 35 50 08 69
Wenche: 99 00 45 28
Epost: skienalanon@gmail.com

LESERINNLEGG

Torsdager på Torvet

Byen Kristiansand er stolt av å være levende og vibrant, gjennom å ha arrangementer som "sommer på Torvet". Men....?

Naivt nok ser man det som en suksess på en torsdagsaften å trekke tusener av mennesker til Torget for å lytte til musikk av ymse kvalitet - mens ølkelnerne vinner rundt med fulle brett av ølglass.

Og skulle det være slik at voksen 40-50 åring er litt tilbakeholden i forhold til å feste med egne barn, vil man ganske sikkert feste med naboens barn, eller barnas venner en slik kveld.

Naivt å kalle det en suksess?

Dette arrangementet er på torsdager. Og har man 2000 fulle festløver på torsdagskvelden, så har man 2000 arbeidstakere i bakrus på fredagene.

Sånn sett, er det jo absolutt en suksess! Man forlenger helgen med en dag.

Og for mange er helgen knyttet opp mot rus og rusmiddelbruk. Der er lite tvil om at alkohol og bakrus påvirker arbeidskapasitet, fører til sløv tretthet, hodepine og slitenhet ?

Etter å ha vært på fest kvelden i forkant, tar man avgjørelser på liv og død - på sykehjem og i helseomsorgsykker. Man leverer barn i bil til skolen tidlig morgen. Man betjener maskiner og anlegg og har ansvar.

Sosialt samvær er hyggelig. Musikk er en fantastisk måte å knytte mennesker sammen. Arrangementet var nok ikke opprinnelig tenkt på noe annet vis enn å øke omsetningen til de restaurantene som har slått seg sammen for å ha akkurat dette arrangementet.

Men burde det ikke legges til en fredag eller en lørdag aften ?

Da står de fleste bare til ansvar ovenfor egen familie. Ikke deg og meg og alle andre som er avhengige av at folk gjør en god edruelig innsats. Som ikke kjører bil i bakrus og er glepphendte på jobb.

Jeg bare spør?

Av Hege Anita Aarvold

Det ble en del feiltrykk og feilsitater i denne artikkelen som sto på i septemhernummeret. Vi trykker den derfor i helhet på nytt, i korrekt utgave. Redaktøren beklager de misforståelser dette eventuelt har medført.

Oddmund Harsvik

DET ER HÅP FOR ALLE

T5 er en oase for rusmisbrukere i Arendal. Her kan de komme som de er - spise godt og slå av en prat med likesinnede. Ingen henger over dem med pekefingeren eller kommer med mer eller mindre velmente råd.

- Mange av dem som kommer hit sliter med flere ting, sier Halvor som er leder for senteret. De er preget av mismot og uro for fremtiden.. Mange er også tynget av frykt for autoriteter og folk flest. De vil helst stikke seg unna.

KLAR HADDE EN TRANG START

- På denne bakgrunnen er det imponerende at så mange har tatt mot til seg og blitt Klar-selgere. Det var for ca fem år siden at redaktør Oddmund Harsvik kom hit. Vi hadde et møte hvor også kommunen stilt opp. Representanter fra Grimstad var også med og vi ble enige om å forsøke.

- Det gikk tregt til å begynne med. Det var som om samtlige hadde en sperre - for å eksponere seg på gaten. De var redde for hvordan de ble mottatt, hva folk ville si, og om de i det hele tatt fikset salgsjobben.

- Da var det godt å ha Grete. Hun fulgte dem ut på de første turene, holdt seg litt i bakgrunnen og ga støtte. Etter hvert var det noen flere som turde - de skeptiske fulgt med de som hadde solgt. Og dermed var det hele i gang.

VI ER IKKE TIGGERE!

- Vi fikk en liten nedtur da "Folk er folk" kom på banen. Selgerne våre oppfattet det som en annen måte å tigge på. Dette overførte de så til Klar og mente det også bare var tigging på en annen måte. Det tok litt tid før de igjen ble overbevist om at salg av Klar var en vanlig jobb.

- Vi har jo fulgt med i debatten rundt romfolket og tigging, men Klar-selgerne har blitt godt mottatt både før og etter debatten. Helt til topps i kommunen synes de Klar er et godt og riktig tiltak.

Skjønner de rusproblemet?

- Jeg er derimot skeptisk til den nye

måten å definere rusmisbrukere på i hjelpeapparatet. Det er slik nå at får du en sprekk etter behandling så blir du en person som ikke har klart å nyttiggjøre seg behandlingen. En ny sprekk og de gir deg opp. Byråkratiet har ikke tatt inn over seg selve rusproblematikken - nemlig at mange må forsøke mange ganger før de lykkes. De følger bare boka - som de har skrevet selv. Det er synd at de som bestemmer er så langt borte fra de som trenger hjelpen. Mangel på forståelse for rusbrukerens psyke gir slike negative utslag.

- Storsamfunnet har slått seg til ro med at de skal hjelpe, men setter mindre fokus på behandling og hvordan de skal få folk ut av misbruket.

- Her på huset har vi også kommunens feltsykepleie som er tett på brukeren. De deler ut rene sprøyter, driver med sårstell og gjennomfører samtaler. De følger folk til lege og tannlege - og er i det hele tatt til hjelp for de mange som er innom oss i løpet av dagen.

- Kommunens feltsykepleie og miljøarbeidertjeneste er senterets viktigste samarbeidspartnere.

- Det er med disse menneskene og andre her på huset samt salg av Klar at rusbrukerne kan få et håp. Og får man et håp er alt mulig.

NY VERDIGHET

Svein Arild er prest, rådgiver, servitør, kokk - kort sagt pytt i panne på T5 - sammen med Halvor Torp.

- Det viktigste vi gjør er å være til stede, sier han. Det å gi rusbrukerne et fast holdepunkt i livet skaper trygghet i en turbulent tilværelse. Ved å være et medmenneske som står støtt når individet er ute av lase, skapes tillit. Ved å tåle den andres frustrasjon og utbrudd gir vi han muligheten til å få utløp for innestengte følelser. Her tvinger vi ingen inn i et fast mønster eller en kristen tro på noen måte, men som prest lytter jeg mye og har mange gode samtaler med den som vil.

ET NYTT MØTEPUNKT

Klar kom inn som et spennende alternativ for noen år siden og har vært til stor nytte for mange. Sel-

gerne opplevde verdighet og en helt ny aksept fra byens borgere. Klar er et fint virkemiddel for å kommunisere med folk flest - det skaper et møtepunkt mellom rusbrukeren og "vanlige" mennesker. På den måten er det med på å bryte ned fordommer og frykt.

Klar har gitt rusbrukeren et ansikt. Det er lettere å være negativ til en gruppe enn til enkeltmennesket Per, Ola osv. Folk i byen opplever rusbrukeren som høflig og hyggelig - dermed får stigmaet en sprekk - og de åpner seg. Frykten er redusert og er blitt ett medmenneske. Gatemagasinet har med andre ord ført til at vi ikke bare er en gruppe, men enkelt individer.

DET STØRSTE PROBLEMET

Klar har satt mye fokus på alkoholmisbruk, og det er bra. Jeg har inntrykk av at politikerne støtter de fleste tiltak når det gjelder de narkomane. Snakker vi om alkohol blir det snart tyst. Det virker som om det er greit å forholde seg til stoffer som er ulovlige, men alkohol - som er det desidert største problemet - vil de helst ikke snakke om. Jeg tror det har noe med at de fleste politikere vil ha sitt vinglass, sin øl eller drink i fred. Så lenge vi har lovlige utvalg er det vanskelig å gjøre noe konkret med problemet.

Her på T5 gjør vi ikke forskjell på alkoholikere eller narkomane. Det eneste kriteriet er at folk ikke inntar eller omsetter rusmidler på huset. Dessuten aksepterer vi ikke bråk. T5 skal være en god plass å oppholde seg i et urolig samfunn.

NYTT TILTAK

Etter en lang prosess i kommunen hvor man i ønsket å etablere boliger med heldøgns bemanning for personer med sammensatte problemer, ble kommunen og Blå Kors enige om å bygge en bolig med 20 leiligheter.

I mars sto leilighetene klar for innflytting.

Staben på Torbjørnsbu sammen med kommunens hjelpeapparat har gjort hverdagen tryggere for mange.

LITTERATUR I MØRKETID

MØRKETIDEN ER HER. MAN LENGTER SEG TIL LYSERE OG VARMERE STRØK. ISTEDEN FOR Å BESTILLE FLYBILLETT TIL ET ANNET STED, KAN MAN GJØRE REISEN VIA LENESTOLEN.

Av Fed Uno Ljosland Huvenes

BLI MED PÅ EN REISE I REISELITTERATURENS VERDEN!

Helt siden jeg som liten leste Mot øst med Marco Polo av Piero Ventura og Gian Paolo Ceserani, har jeg vært fascinert av reisebeskrivelser for store og små. I bokhylla til mormor og morfar stod blant annet Thor Heyerdahls Kon-Tiki Ekspedisjonen og Karen Blixen sin Den afrikanske farm. Da jeg ble stor nok, lånte jeg disse bøkene. Senere har jeg tatt steget fra å være lenestolreisende til å bli lesesalreisende til i dag å være tilbake i lenestolen. Som lesesalreisende dykket jeg ned i Thorkild Hansens Det lykkelige Arabien.

For er ikke nettopp det å bevege øynene fra høyre til venstre, eller fra venstre til høyre på boksiden, en reise i seg selv? Er ikke det å la pekefingeren følge blindeskriftens tegn en reise? Er ikke det å bli lest for av et annet menneske en reise? Hva er det så med reiselitteraturen som har fanget meg som leser? Her følger liten forelesning.

EN KORT FORELESNING

Som sjanger er reiselitteratur en hybrid. Den spenner over flere kategorier og disipliner. Den er en lekende sjanger i den forstand at den leker seg med andre litterære sjangere og andre fagområder. Det lånes fritt fra blant annet historie, geografi og antropologi.

Videre kan man peke på skillet mellom en reiseskildring og en reiseguide. En reiseguide er skrevet for å opplyse reiselystne som skal til et bestemt reisemål. Med et nøkternt og faktabasert språk får leseren detaljrik informasjon om reisemålet. Reiseskildringer er derimot adressert til de som ikke nødvendigvis skal reise selv. Reiseskildringer kan inspirere til å reise i fotsporene på bakgrunn av reisebeskrivelser skrevet av

andre. Dette eksemplet viser at man har foretatt en reise i tid og rom. Hvis man ikke skal reise selv, så har man i alle fall en levende beskrivelse om en reise. Samtidig er det ikke noe i veien for at reiseguide kan oppleves som skildringer av reisemål som man kan nyte som lenestolreisende.

VIRKEMIDLER

Virkemidlene som benyttes innen reiselitteraturen er så mangslunne at dette er med på utvide begrepet reiselitteratur som sjanger til å kalle det for et eget felt innen litteraturvitenskapen. Bruk av presens er en av de mest vanlige grepene innen reiselitteraturen. Man vil med dette gi inntrykk av at man er tilstede der og da selv om hendelsen er et tilbakelagt stadium. I forlengelsen av presens har man historisk presens. Historisk presens er å gjengi det som har skjedd for en lang tid tilbake, som om det skjer der og da underveis på reisen. Et annet virkemiddel som ofte brukes innen reisebeskrivelser er bruk av illustrasjoner. Ved siden av å dokumentere reisen skriftlig, skildres opplevelsene ved bruk av tegninger, fotografier og kart. Der det oppsiktsvekkende utblir, forsøker forfatteren å gjøre det påfallende interessant ved bruk av litterære grep. Overdrivelse, metaforer og gjentakelser er noen litterære grep som blir tatt i bruk.

REISELITTERATUREN ER SELV PÅ REISE

I forhold til den mer tradisjonelle reisedagboken eller reiseskildringen som blir sett på som dokumentarisk og faktabasert, kan reiser også dukke opp i fiktiv litteratur. Reiseskildringer opptrer også i de mer 'rene' skjønnlitterære sjangrene som blant annet dikt, noveller, brev, dagbøker, memoarer, erindringer, reportasjebøker, essay, skisser, sangtekster, tegneserier, grafiske ro-

maner og romaner. Romansjangeren gir mange muligheter for reiselitteraturen. Man finner reiseskildringer i den mer tradisjonelle romanen med ett fiktivt plott med fiktive figurer. Det finnes også reiseskildringer i den dokumentariske romanen med blanding av ett virkelig og ett fiktivt plott med en blanding av fiktive og virkelige figurer.

Som sagt så blandes det fiktive og det faktabaserte i reiselitteratur. Grensen mellom det sannsynlige og det usannsynlige er vag. Forfatteren ønsker ofte å bevise at det som beskrives er sant. Forfatteren prøver dermed å overbevise leseren om at det hun forteller er sant. Videre har man skillet mellom reiseskildringer skrevet av vitenskapsmenn, journalister og skjønnlitterære forfattere. Vitenskapsmennene som reiste på vegne av sine oppdragsgivere hadde fokus på innholdet i sine vitenskapelige reiseberetninger ettersom de skulle levere. De hadde i oppgave å kartlegge verden, i dag er det ingen hvite flekker på kartet, derfor kartlegger en reiseforfatter seg selv. Gjennom 1900-tallet økte antallet av skjønnlitterære forfattere som reiste og skrev om det de opplevde. Skjønnlitterære forfattere har brukt reisen til å finne inspirasjon i sitt liv og virke. En ytre reise blir på mange måter en indre reise. Sett i betraktning til de vitenskapelige reisene, har reiseskildringene fra 1900-tallet og utover blitt mer eksperimentelle i forhold til innhold og form. Hvor står så reiselitteraturen i litteraturens verden? Ettersom den er vanskelig å plassere, så blir også det som skrives innenfor dette feltet vanskelig å definere. Reiselitteratur er en blanding av informasjon og underholdning. Etter min mening er det nettopp blandingen av det informative og det underholdende som gjør reiselitteratur så spennende.

NOEN ANBEFALINGER PÅ NYERE REISELITTERATUR:

Henrik Angell, *Gjennem Montenegro paa ski* (1895) i en revidert utgave fra 2005. Vi får en forunderlig skildring fra en svært begeistret kaptein på skitur i de sorte fjell i 1893.

Simen Sætre, *Petromania*. En veldig god reiseskildring med politisk tilsnitt. Det er en viktig bok med norske journalistøyne på hva oljerikdommen kan gjøre med mennesker og nasjoner, Norge inkludert.

Stig Dagerman, *Tysk høst*. Tysk etterkrigstid anno 1946 har fått en helt annen betydning for meg.

Franklin Foer, *Fotball forklarer verden! - En (tvilsom) teori om globalisering*. Den amerikanske journalisten Franklin Foer har skrevet en god dokumentarisk reisebok om fotball og historie.

Tom Stalsberg, *To esler i Blackpool*. En fotballreise i de lavere divisjoner i England. Dette er en artig skildring for de som ikke får nok av engelsk fotball.

Lasse Højstrup Sørensen, *Fodboldøje - En rejse i fodboldens univers*. Freelancejournalisten Lasse Højstrup Sørensen har skrevet en reiseskildring fra fotballens univers. Overskuddet fra salget av denne boka går til utdannelses- og idrettsorganisasjonen Mathare Youth Sports Association (MYSA) for barn i Nairobi, Kenya.

Ryszard Kapuscinski, *Soccer War (Fotballkrigen - En reportasjereise i Afrika og Latin - Amerika)* stiller i den ypperste klasse innen denne sjangeren. Den polske journalisten har oppsøkt konflikter omkring i hele verden. I 1969 besøkte han Sør-Amerika for å dekke konflikten mellom El Salvador og Honduras. Konflikten mellom disse to landene, endte i en blodig krig, hvor startskuddet kom da de to landene møttes i en kvalifiseringskamp til VM i Mexico, 1970.

Guy Delisle, *Pyongyang - En tegnet reise i Nord-Korea*. Den canadiske animasjonskaperen Guy Delisle tegner et interessant bilde av Nord-Korea.

Terje Tvedt, *Vann - Reiser i vannets fortid og fremtid*. Samfunnsforskeren Terje Tvedt, beretter fra sine mange reiser hvor vannet har ledet ham. Han spår

at i fremtiden blir kampen om vannet, kampen om tilværelsen.

Steffen Kverneland / Lars Fiske, *Olaf G. Tegneserien* handler om Olaf Gulbransson. Det er en reiseskildring der de sporer opp den norske kunstneren som gjorde tysker av seg. Boken er en blanding av tegneserie, fotografier og reproduksjoner av Olaf Gulbransson sine verker. Flere illustrasjoner er signert Olaf Gulbransson.

Kjartan Brügger Bjånesøy, *Kompelandet - Ei reise i raspeballen sitt kokevatn*. Journalisten fra Dagbladet Magasin har reist rundt omkring i Norge for å dokumentere potetballens identitet. Med en god porsjon humor iblandet kompetanse på komlefeltet, serverer han en litt annerledes reiseskildring. Det er hele ispedd oppskrifter og hjemlengsel.

Didier Lefèvre, *Fotografen*. Den franske fotografen, Didier Lefèvre, besøkte Afghanistan i 1986 under Sovjetunionens okkupasjon. Der fulgte han Leger uten grenser. Hans dokumentasjon er grensesprengende arbeid. Hans fotografier er blandet med tekst og tegneserieskildringer. Sterke skildringer.

Boken er utgitt på Par forlag, som er etablert som et samarbeid mellom Per Emanuelson og Arvid Bergstøl.

NY BOK OM OMTANKER

ALLE TRENGER VI OMTANKE, SIER PER EMANUELSEN, OG ARVID BERGSTØL. SAMMEN HAR DE FORFATTET, ILLUSTRERT OG UTGITT BOKEN "OMTANKER".

De aller fleste av Klars lesere kjenner tospannet. Arvid Bergstøl har vært med gatemagasinet som skribent og illustratør helt fra starten - for syv år siden. Per Emanuelson har skrevet mange tekster de siste to årene. Uavhengig av dette er de kjent i nærmiljøene for daglige virke:

Per har i 18 år, i Kristiansand, arbeidet med å bistå pårørende til kjære som har tatt sine liv. I tillegg har han de siste 12 årene vært diakon i Setsdal. Arvid Bergstøl er høyt utdannet innen billedkunst. Han har i mange år drevet det stor innen reklame, og ikke minst har han hatt utstillinger av egenprodusert billedkunst. Han har også vært medforfatter og illustratør av flere bokutgivelser

tidligere.

Undertegne har lest boken "Omtanker", og den 138 sider med 64 korte tekster, forfattet av Per Emanuelson får en helhet gjennom Arvid Bergstøls like mange illustrasjoner.

Boken er ment for alle. Målet til forfatter og illustratør er at den skal gi inspirasjon og ettertanke.

"Hvorfor enda ei bok på et marked hvor noen vil si at det er mange nok fra før"? Spør Per og Arvid i sin forhåndsomtale, og de svarer selv slik:

"Ja hvorfor skal vi mennesker egentlig bry oss om hverandre? Hvorfor skal vi vise omtanke for hveran-

dre? Her er jo så mye annet å gjøre. Denne boka er et resultat av en diakons skriblerier og en kunstners tegninger. Begge har vi på hvert vårt vis levd med et ønske om å bidra til at livet kunne bli litt lettere å leve for noen av de menneskene vi har møtt.

Boka er til salgs hos bokhandlere, men kan også kjøpes direkte fra forfatterne.
pe-em@online.no
og arviddesign@hotmail.com.

LØP OG KJØP!

VI MÅ HA MER ENN NØDLØSNINGER

Det koster penger å bosette mennesker, der mange er mangler boevne og har behov for heldøgns oppfølging. Løsningene vi praktiserer i dag, er nødløsninger som ikke er bra for samfunnet.

Av Oddmund Harsvik

Jeg har full forståelse for beboerne i Marvika som ikke vil ha 17 rusboliger plassert i boområdet! Hadde det var syv boliger, hadde jeg støttet kommunen. Men med sin boligpolitikk for en gruppe mennesker, med ulike boevne og ulike behov for oppfølging, etablerer kommunen gettoer og problemer inn til normalbefolkningen. Dette skaper avstand, frykt og frustrasjon, og ikke minst splid mellom grupper mennesker.

Mitt råd til kommunen i snart seks år, har vært å bygge differensierte boliger til denne gruppe i mindre målestokk, og mer spredd. Max 9 beboere i ett kollektiv, og da skal dette kollektivet være heldøgnsbemannet. Ellers bør det være mest mulig spredd. For boliger som ikke er heldøgnsoppfulgte, max 7. personer. Enkeltboliger bør etableres inn i boligfeltet, der folk under/etter rehabilitering får etablere seg utenfor rusmiljøet. Å bygge disse store ruskollektivene inn i boområdene, er verken bra for de som ruser seg, eller de som blir skadelidende av rusadferden.

Dette har helse- og sosialdirektør, Lars Dahlen, enig i, både i intervjuer og i samtaler. Spesielt markerte han dette under Klar-seminaret i 2011, da han siterte undertegnede på dette da han la frem kommunens fremtidige politikk.

Det er ikke holdbart det Kristiansand kommune nå holder på med! Jeg støtter beboerne i Marvika! Kommunen bør i verste fall splitte de 17 boligene i to. Spre de over to soner av byen.

Beboerne i boligfelt og byområder får ofte kritikk for ikke å ha hjerterom når de avviser at det skal etableres gettoer av nødboliger til tungt belastede rusavhengige, ofte med ulike psykiatriske diagnoser. Det blir hevdet at de setter frykten for prisfall på egen bolig foran medmenneskelighet.

Min erfaring - ut fra samtaler med folk i boområder - er at dette er helt feil. Og det er et tankekors at mange av rusmiljøets egne vegrer seg fra å flytte inn i slike gettoer som Ægirsvei. Jeg får meldinger fra folk som er blitt banket opp, frastjålet medisiner, blir truet av torpedoer, og ikke minst at de ikke våger ta med barna sine dit når de har samvær med dem i sine gode perioder.

Når det er sagt. Jeg har også forståelse for at kommunen mangler penger til å gi denne gruppen et godt og verdig tilbud. Jeg har tidligere gitt kommunen for å ha fulgt opp pålegg, slik at så å si alle har tak over hodet. Men herfra må vi gå fremover.

Vi kan ikke bli stående fastlåste i nødløsninger for all evighet. Ved å tvinge slike gettoer inn i byområder, gjenskaper vi den gjensidige frykten og forakten mellom grupper, som vi i løpet av de siste årene, siden Klar kom på gaten, har endret til respekt for hverandre.

Personlig bor jeg 50 meter fra et Halvveishus, der rusavhengige som har vært til behandling er under videre oppfølging i tre måneder. Denne Blå Kors-institusjonen har vært der i snart tre mannsaldre, og det har aldri vært en naboklage. Men for det første er dette mennesker som skal være avholdne mens de bor der, og de som er der i dag har valgt avhold fra rusmidler. Det som skjer i med overflyttingen fra Ægirsvei til Marvika, er noe helt annet.

Jeg har et brennende ønske om at alle, også de fra rusmiljøet skal få boliger de kan kalle hjem, og jeg bruker mange av døgnetimer for å se på løsninger på problematikken. Å utvide gettomodellen med nødboliger og varige boliger, er ikke løsningen, verken for rusavhengige eller beboerne i bydelene.

HVA ER ET HJEM?

- Hva trenger du for at du kan kalle en bolig hjemmet ditt? spurte jeg en selger, bosatt i nødbolig sammen med 17 andre.

- Jeg trenger ei seng, en sofa, et bord, noen vegger å henge bilder av dem jeg er glad i på. I tillegg trenger jeg frihet til ikke å bli invadert av folk som vil selge meg noe å sove på, noe å våkne på, noe å komme meg gjennom dagen på.

- Jeg trenger et sted der jeg ikke er redd for å invitere min familie fordi det blir slåsskamp og bråk i nabohytta, eller at politiet kommer. Der jeg ikke trenger være redd for at torpedoer skal komme og lage bråk fordi jeg eller andre skylder penger.

- Hvordan skal du få til det? Skylder du penger, kommer jo torpedoen uansett?

- Jo, men hvis jeg bor adskilt fra miljøet vil ikke presset for å krite bli så stort. Da kjøper jeg når jeg har penger.

- Hvor skal en slik bolig ligge, og hvordan skal oppfølging foregå?

- Det finnes jo kommunale boliger i boligblokker. Min leilighet skulle gjerne ligge i minst fjerde etasje, slik at ingen kunne komme og knuse vindusruta for å komme inn til meg. Da kan jeg kontrollere hvem jeg skal slippe inn. Et soverom, stue m/kjøkken, bad og toalett holder i massevis. Når det gjelder oppfølging, kan jeg jo få besøk av ambulerende team en gang i løpet av kvelden.

Jeg tror det er mulig å få til det denne Klar-selgeren etterspør. Slik vi nå gjør det, får vanskeligstilte tak over hodet. Men det ligger ingen verdighetsfølelse i å bo slik. Å bo i nødboliger blir av mange karakterisert som å bo på vent. De får vedtak på tre måneder av gangen, + tre måneder, + tre måneder osv. Det blir ikke hjemmefølelse av slikt.

GEVIR

GEVIR KOMMUNIKASJON
INDUSTRIGATA 13, 4632 KRISTIANSAND
TELEFON: +47 38 12 39 00

WWW.GEVIR.NO

JANNE KARLSON

Det er med stolthet Klar melder at vi har fått knyttet til oss tegneserie-tegneren og illustratøren Janne Karlson fra Linköping i Sverige. Han tegner for aviser og spesielle såkalte streetpapers over hele verden. Gatemagasinet Klar blir det første mediet hvor han publiseres i Norge.

VI STØTTER KLAR

KLAR TAKKER

Kristiansand Kommune som har bidratt siden oppstart.

Takk til Kristiansand Sanitetsforening som har tilkjent oss kr 10000 i støtte. Og takk til alle som har respondert på "tiggergiroen" vår

Vi takker også T5 i Arendal for å ha tatt på seg distribusjonen av Gatemagasinet Klar i distriktet. Det gir målgruppene mulighet til å benytte seg av gatemagasinkonseptet også der. På samme måte takker vi Nav i Lyngdal og Frivillighetssentralen i Vennesla.

Takk til alle som har kjøpt støtteannonser

Takk til befolkningen som har synliggjort sin støtte til dette prosjektet.

Foreninger og lag som støtter oss gjennom frivillig hjelp og pengegaver.

Vi takker de som hittil har støttet oss gjennom "giventjenesten"

Forsidebilde: OddmundHarsvik (Per Fugelli)

Baksidebilde: Tor Erik Schrøder

Neste nummer har temaet "Mørketid".

Disse har bidratt til dette nummeret av Gatemagasinet Klar:

Oddmund Harsvik: Leder av Stiftelsen Klar. Administrativ leder, ansvarlig redaktør og journalist. Tlf: 380 28 433, mobnr. 411 27 153, oddmund@klar.as www.klar.as

Leif Strøm: Styremedlem stiftelsen Klar. Journalist, og medlem av redaksjonsstyret i KLAR Kristiansand. Mobil tlf: 926 50 468, leif@klar.as

Natalia B. Harsvik
Distribusjonansvarlig, skribent, styremedlem i Stiftelsen Klar og medlem redaksjonsstyret; Mobil tlf: 483 10 322. natalia@klar.as

Arvid Bergstøl
Illustratør, skribent og spaltist, medlem av redaksjonsstyret. Mobilnr: 928 69 479, tlf: 380 14 849 arviddesign@hotmail.com

Støtt Gatemagasinet Klar

Skann QR koden eller send:
DONER KLAR
Til: 2300

Og støtt oss med kr.: 40,- pr mnd.
Du kan avslutte når du ønsker det ved å sende:
DONER KLAR STOPP til 2300

Støtten går til

Dere kan støtte tiltaket Gatemagasinet Klar ved å bidra som fast giver av kr 40,- per måned ved å sende en sms med meldingen DONER KLAR til 2300. Vi er veldig takknemlige for støtten, som bidrar til at vi kan fortsette med å gi vanskeligstilte et ærlig arbeid.

Som støttespiller for KLAR vil du også få tilgang på rabatter og tilbud i flere av landets største og beste nettbutikker.

Tor Erik Schrøder
Frilansfotograf, medlem redaksjonsstyret,
mobilnr: 918 55 710, tor_erik@kengerufoto.com

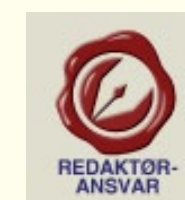
07 Kristiansand
Trykkeri, Layout- og deskansvarlige

Andre bidragsytere:
Janne Karlson, Åsmund Olaf Unhjem, Hanne Einang,
Olav Birkeland, Fred Uno Ljosland Huvenes,
Morten Sommerbakk, Astrid Skeie

Gatemagasinet Klar er medlem av International Network of Street Papers (INSP)

De som vil kjøpe støtteannonser kan kontakte oss via mobil 483 10 322, natalia@klar.as

De som vil kjøpe støtteannonser kan kontakte oss via mobil 483 10 322, natalia@klar.as

ORD OG BILDER
ER MEKTIGE VÅPEN.
MISBRUK DEM IKKE!

PFU er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund. Organoet som har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmennheten, behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål (trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner).
Adresse: Rådhusgt.17
Pb. 46 Sentrum 0101 Oslo
Telefon: 22 40 50 40
Fax: 22 40 50 55
E-post: pfu@presse.no

Klar-selger Sigrun
Foto: Tor Erik Schrøder

GATEMAGASINET KLAR
Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

Gatemagasinet KLAR koster 60,-
Selger beholder halvparten

Neste nummer har temaet
"Mørketid"